

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra psychologie

**NÁZORY ADOLESCENTŮ
NA VYBRANÉ SUBKULTURY**

Bakalářská diplomová práce

Autor: Ondřej Fac

Vedoucí práce: PhDr. Jan Šmahaj, Ph.D.

Olomouc

2015

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat vedoucímu práce, panu PhDr. Janu Šmahajovi, Ph.D. za vedení, čas a cenné připomínky při vzniku této práce.

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou prací na téma „*Názory adolescentů na vybrané subkultury*“ vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedl jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne .....

.....
podpis

OBSAH

ÚVOD.....	5
TEORETICKÁ ČÁST	7
1 CHARAKTERISTIKA SUBKULTUR.....	7
1.1 Vymezení a definice pojmu kultura/subkultura.....	7
1.2 Subkultura a pojmy příbuzné	8
1.2.1 Kontrakultura	9
1.2.2 Styl.....	9
1.2.3 Scéna	10
1.2.4 Životní styl	11
1.2.5 Identita	11
1.3 Vybrané výzkumy a výzkumníci v oblasti subkultur	12
2 SUBKULTURA JAKO SKUPINA	16
2.1 Struktura a dělení skupin	16
2.2 Subkultury versus sekty a kulty.....	18
2.2.2 Sekty.....	18
2.2.3 Kulty	19
3 VYBRANÉ SUBKULTURY	20
3.1 Emo	20
3.2 Hackeři	21
3.3. Hip Hop.....	22
3.4 Motorkáři	23
3.5 Punk.....	25
3.6 Skate.....	26
3.7 Skinheads	27
3.8 Tuning.....	29
4 OBDOBÍ ADOLESCENCE	31
4. 1 Adolescent a vzhled	32
4.2 Adolescent a rodina	32
4.3 Adolescent a společnost	33
EMPIRICKÁ ČÁST	34
5 VÝZKUMNÝ PROBLÉM, CÍLE PRÁCE A HYPOTÉZY	34
5.1 Typ užitého výzkumu.....	34

5.2 Metody získávání dat	35
5.3 Metody zpracování a analýzy dat.....	36
5.4 Etické problémy a způsob jejich řešení.....	37
6 VÝZKUMNÝ SOUBOR	38
6.1 Výzkumný soubor pilotní studie.....	38
6.2 Výzkumný soubor hlavního výzkumu.....	39
7 VÝSLEDKY.....	41
7.1 Výsledky pilotní studie	41
7.1 Výsledky hlavního výzkumu	42
8 DISKUZE	56
9 ZÁVĚRY	58
SOUHRN	59
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY.....	61
PŘÍLOHY	

ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolil téma: „názory adolescentů na vybrané subkultury“, které považuji za fenomén společnosti v posledních sto letech.

Tyto pozoruhodné skupiny, převážně mladých lidí, se běžně vyskytují v naší společnosti a často nás přímo i nepřímo ovlivňují v našem každodenním životě, ať jde o způsob oblékání, styl hudby, nebo stylu života. Každá subkultura je jedinečná a z hlediska jejich členů často i nenahraditelná.

Domnívám se, že adolescence a subkultury k sobě neodmyslitelně patří, neboť obě dvě tyto součásti se navzájem doplňují. Adolescence je období, ve kterém se velmi často vyskytuje spousta otázek a málo odpovědí. Pro někoho je to období velmi neklidné a bouřlivé, někdo jej prožívá naopak velmi klidně. Mladí lidé dávají do své činnosti, ať už je jakéhokoliv charakteru, neobyčejně velké množství energie. Není proto divu, že neuvěřitelná pestrost, která z mnoha subkultur přímo vyzařuje v hudbě, oblečení, barvě vlasů, stylu vyjadřování nebo gest, vychází právě z tohoto životního elánu. Spousta lidí se v této, často nelehké životní kapitole, hledá. Dost dobře nechápu, kam mají patřit, v co mají věřit, jakou náplň mají svému životu vlastně dát. V tomto směru jim subkultura často poskytuje útočiště, ať už se jedná o aktivní členy subkultury nebo pasivní příznivce. Z toho důvodu často nazývám adolescenci „kolébkou“ subkultur.

Myslím si, že navzdory vlivu, který subkultury na většinu lidí mají, se o nich v obecném podvědomí ví poměrně málo. Mnoho lidí si je jejich přítomnosti vědomo, ale málokdo o nich něco doopravdy ví. Tento fakt je často příčinou zbytečných nedorozumění, plynoucích právě z této neznalosti či nepochopení.

Věkovou skupinu adolescentů jsem si tedy vybral především proto, že se jich téma subkultur týká více, než kohokoliv jiného. Snad každý adolescent (a nejen on) přišel s účastníky subkultur někdy do styku, ať už prostřednictvím přátel, rodiny, prostředí nebo médií. Zajímalo mne především to, jak vnímají adolescenti subkultury a věci s nimi spojené.

Cílem mé práce je v teoretické části mapovat problematiku subkultur, období adolescence a pojmy příbuzné těmto tématům prostřednictvím literatury, která je relevantní tomuto tématu. V empirické části práce jsem se zaměřil na výzkum adolescentů ve vztahu k vybraným subkulturám. Mou snahou je zjistit a popsat, jak vnímají probandí z řad adolescentů vybrané subkultury, jejich projevy či jak moc jsou tyto lidé zaangažováni v

jednotlivých subkulturách. Zaměřil jsem se také na testování rozdílů v názorech mužů a žen na danou problematiku.

Domnívám se, že právě analýza tohoto problému by mohla přispět k lepší informovanosti a tím i menšímu množství předsudků. Význam je tak nejen teoretický, ale má i praktické dopady. Z toho důvodu bych rád navázal na tento výzkum v rámci mé diplomové práce, která by byla rozšířením.

TEORETICKÁ ČÁST

1 CHARAKTERISTIKA SUBKULTUR

V této kapitole se zaměřuji na samotný pojem subkultura. Existuje zde celá řada otázek a rozporů. Dalo by se říci, že napříč spektrem odlišných autorů se liší i samotné pojetí slova subkultura a pojmů s ním spojených.

1.1 Vymezení a definice pojmu kultura/subkultura

Rozložením slova „subkultura“ na dvě části získáme předponu „sub“ a kořen slova „kultura.“ Latinskou předponu *sub* překládáme jako pod, níže, dole (Kábrt, Kábrt, 2010). Dalo by se tedy říci, že se jedná o jakýsi druh „pod–kultury.“ Je zřejmé, že k pochopení významu slova subkultura se neobejde bez identifikace samotného pojmu kultura.

Antropolog White chápe pojem kultura jako: „**systém symbolů**. *Symbol je jakýkoliv znak obdařený obecným či abstraktním významem a znak je zase sluchový či zrakový podnět, často zvuk či vizuální obraz, který znamená něco určitého*“ (White, nedat., in Murphy 2006, s. 31).

Williams (nedat., in Hebdige 2012) definuje kulturu jako: „**Zvláštní způsob života**, který vyjadřoval určité významy a hodnoty nejen prostřednictvím umění a učení, ale i institucemi a běžným chováním. *Analýza kultury v tomto významu představuje objasnění významů a hodnot implicitně a explicitně obsažených v konkrétním způsobu života, v konkrétní kultuře*“.

Psychologický slovník definuje subkulturu slovy: „**kultura uznávanými hodnotami**, odlišná od kultury dominantní, jíž je ale součástí“ (Hartl & Hartlová, 2000, s. 574).

Významná postava na poli českého výzkumu týkající se subkultur mládeže Smolík (2010) rozlišuje dva základní typy definic subkultur. Jedná se o:

- Definici substanční – tento typ definice se pokouší vystihnout **podstatu** subkultury.
- Definice funkcionální – vystihuje **funkce**, které subkultury plní.

Gelder & Thornton (1997) definovali 6 základních charakteristik subkultur:

1. Byly chápány často negativně ve vztahu k práci. Považovaly se za tu část společnosti, která se vyznačuje především svou neproduktivností, hedonistickou orientací či je obecně vnímána jako parazitující.
2. Ve vztahu k třídní stratifikaci pak vzešly z určité společenské třídy, nebo se propojily s nějakou podtřídou.
3. Jejich vztah k majetku je buďto negativní nebo je existence tohoto vztahu problematická. Tato skutečnost se projevuje především faktem, že se pohybují či schází na místech, která jim nepatří, např. ve squatech.
4. Subkultury se většinou nevytvářejí v rodinném prostředí. Vznikají především vně rodiny.
5. S existencí subkultur je spojena jistá přehnanost a excesy v mnoha oblastech, např. mluva, styl oblékání, účesu, hudba, chování, spotřeba atd.
6. Každá subkultura stojí více či méně v protikladu kultuře masové (tzv. mainstreamu).

Některé definice jsou zaměřené především na vztah subkultury a mládeže. Smolík (2010, s. 35) uvádí, že subkultura mládeže je: „*typ subkultury vázaný na specifické způsoby chování mládeže, na její sklon k určitým hodnotovým preferencím, akceptování či zavrhování určitých morem, životní styl, odrážející podmínky života*“.

Je zřejmé, že definovat pojem subkultura, ve všech jeho dosavadních významech a podobách, představuje poměrně obtížný úkol.

1.2 Subkultura a pojmy příbuzné

V této kapitole se zmiňuji o základních pojmech, které s tématem subkultur přímo souvisejí. Informativní sdělení považuji za vhodné vzhledem k celkovému vymezení tématu.

1.2.1 Kontrakultura

Podle mého názoru je právě kontrakultura největší problém v oblasti, týkající se subkultur. Ať už v médiích, tak v některých typech méně odborných časopisů, bývají tyto pojmy velmi často zaměňovány. V některých případech se nerozlišují vůbec. Tato skutečnost pak vede k určitému napětí ve vztahu k subkulturám, ke kterému tento fakt přispívá velmi výrazně.

Termín kontrakultura poprvé použil významný sociolog Talcott Parsons v roce 1951. Jedná se o významný fenomén, který vyjadřuje **radikálně odmítavý postoj** samotné kontrakultury, který je v opozici vůči hodnotám majoritní společnosti, kultuře. Avšak samotná existence kontrakultury je závislá na samotné kultuře většinové, vůči které se vymezuje. Pokud by většinová subkultura zanikla, postrádala by kontra kultura smysl (Heřmanová, 2012, *Homepage*. Získáno 10. prosince 2014 z: <http://artslexikon.cz/index.php/Kontrakultura>).

Podle slovníku cizích slov je kontrakultura definovaná jako: „*typ subkultury, pro kterou je typický nesouhlas a opozice s normami a idejemi majoritní kultury*“ (Slovník cizích slov 2005 – 2015, *Homepage*. Získáno 10. prosince 2014 z: http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=kontrakultura).

Psychologický slovník dává pojem kontrakultura do souvislosti s generací beatníků. Uvádí, že se jedná o: „*výraz pro činnost beatníků, kt. reprezentoval Allen Ginsberg, William Burroughs; v 50. letech, na vrcholu studené války v USA, vyhlásili individuální svobodu, vzpouru proti veškeré byrokracii a otevřenost všem kulturám, vč. orientálních i ruské*“ (Hartl & Hartlová, 2000, s. 574).

Z výše uvedených definic vyplývá, že pojmy jak subkultura, tak i kontrakultura, jsou značně odlišné.

1.2.2 Styl

Smolík (2010) považuje styl jako jeden z důležitých aspektů jakékoliv subkultury. Styl jako takový vždy vypovídá o určité skupině. Dalo by se říci, že synonymum pro slovo styl může být v tomto případě buďto **symbol nebo znak**.

Styl má několik složek, kterými podle Smolíka (2010) jsou:

- **Image** – myslíme tím celkový vzhled. Můžeme zde zahrnout oblečení, účes, přítomnost či nepřítomnost tetování, nejrůznější doplňky atd.
- **Vystupování** – např. mimika tváře (výraznou či naopak nevýraznou), postavením těla, chůze či pohyby
- **Argot** – slovní zásoba, typická pro danou subkulturu. Argot je brán jak ze stránky obsahové, tak i způsobem pronášení slov.

Hebdige (2012) považuje jako **hlavní zdroj stylu** především **média**. Tvrdí, že prostřednictvím masových médií získávají jednotliví členové subkultur náhled jak na svou subkulturu, tak na sebe sama. Dalo by se tedy říci, že rozvoj médií přispěl (a stále přispívá) k rozvoji a celkovému obrazu subkultur jako takových

1.2.3 Scéna

Pokud mluvíme o scéně, jedná se o pojem, který k subkultuře neodmyslitelně patří. Kvůli širokému spektru významů samotného slova scéna je přesnější pojem „subkulturní scéna.“ I když bývá často založena na základech subkultury, nelze ji používat jako synonymum k jakékoliv konkrétní subkultuře. Scéna je obvykle brána jako moderní **forma společenského styku**, typická v městském prostředí (jako většina aktivit týkající se subkultur). Samotní účastníci tohoto typu setkávání mají obvykle stejný nebo podobný zájem na trávení volného času. Obvykle bývají zaměřeni na stejný či podobný styl. Nemusí se ovšem vzájemně znát (Smolík, 2010).

Pojem scéna je v oblasti subkultur poslední dobou velmi oblíbený. Umožňuje jednodušším způsobem **popisovat jednotlivé skupiny** lidí z hlediska společenského styku. Kolářová ve své publikaci užívá slovo scéna především ve smyslu „taneční scéna“. Tím jsou myšleni především lidé v oblasti subkultur, kteří mají tanec jako jedinečný znak subkultury, stejně jako typická hudba, slang, styl oblékání atd. (Kolářová, 2011).

1.2.4 Životní styl

Psychologický slovník definuje pojem životní styl jako: „*individuální souhrn postojů, hodnot a dovedností, odrážejících se v činnosti člověka výrobní, umělecké aj., zahrnuje sít mezilidských vztahů, výživu, organizaci času, zájmy a záliby*“ (Hartl & Hartlová, 2000, s. 573).

Podle Adlera (nedat., in Hartl & Hartlová, 2000, s. 573) se jedná o: „*jedinečný způsob chování jedince, který vychází z jeho motivů, rysů, zájmů a hodnot a prolíná veškerým jeho chováním*“.

Smolík (2010) vnímá tento pojem v kontextu subkultur jako jakýsi komplexní **způsob života jednotlivce**. Jeho jednotlivé části si vzájemně odpovídají, mají stejný základ, jsou navzájem v harmonickém vztahu, vychází ze společného jádra, které ovlivňuje veškerou činnost, vztahy, zvyklosti atp. u jednotlivce, který je nositelem daného životního stylu.

1.2.5 Identita

Pojem identita je z hlediska subkultur jeden z nejdůležitějších. Avšak jeho vysvětlení je, vzhledem k obsáhlosti, značně obtížné. Proto jsem se rozhodl omezit při jeho definování pouze na oblast relevantní a nezbytnou k pochopení daného tématu.

Jedna z oblastí, která je v rámci subkultur zcela jistě nezanedbatelná, je oblast sociální psychologie. Podle **teorie sociální identity** tento pojem zahrnuje dvě významné oblasti, kterými podle Výrosta a Slaměníka (2008) jsou:

1. **Personální identita** – jedná se o přesvědčení zahrnující vlastní schopnosti, vlastnosti a dovednosti jakožto jedince
2. **Sociální identita** – jakýsi aspekt sebepojmu jedince, který si jedinec odvodí až od poznání svého členství ve skupině. Tento aspekt také zahrnuje hodnotu a emocionální význam, který jedinec prožívá právě díky členství ve skupině

Vývojová psychologie se taktéž zabývá pojmem identity velmi intenzivně. V období dospívání je identita brána především ve vztahu hledání. Mladý člověk hledá v tomto období odpovědi na řadu často velmi složitých otázek. Neustále si snaží odpovědět na

otázky typu – **kdo** vlastně jsem a **kým** bych chtěl být, **kam** vlastně patřím a kam bych chtěl v budoucnu směřovat nebo jaké hodnoty jsou pro mě samotného významnější a méně významné. Pro člověka v tomto věku je nezbytné najít si své vlastní hranice, poznat individuální možnosti, které nabízí mé tělo, intelekt či osobnost, a především přijmout sebe samého, jaký opravdu je (Langmeier & Krejčířová, 2006).

Z hlediska sociologie lze identitu definovat jakožto: „*jev, který je výslednicí dialektiky vztahu jedince a společnosti*“ (Smolík, 2010, s 39).

1.3 Vybrané výzkumy a výzkumníci v oblasti subkultur

V této kapitole uvádím přehled relevantních výzkumných témat, které se vztahují k subkulturám. Pro přehlednost je člením na zahraniční a tuzemské.

a) ZAHRANIČÍ

Dále uvádím některé ze zahraničních škol a autorit, které jsou s výzkumem subkultur spojeny.

Chicagská škola

Počátky výzkumu subkultur sahají do 20. let 20. století. Tehdy se zájem o tuto problematiku vyskytoval především u představitelů tzv. „Chicagské školy“, kteří zkoumali téma subkultur zejména v oblasti sociologie. Významný představitel této školy Robert Ezra Park již v roce 1916 označil město za jakousi „laboratoř“ studia společnosti, jakožto celku (Musil, 2012, *Homepage*. Získáno 15. prosince 2014 z: <http://biblio.hiu.cas.cz/documents/177023>).

Lewis Yablonsky

Výzkumy na téma subkultur a mládeže obecně se zabývaly především deviantním chováním jejich představitelů. V roce 1962 vyšla v USA publikace L. Yablonského s názvem „Violent gang“ (Násilnický gang). Výzkum byl uskutečněn v New Yorku (konkr. v části Manhattanu) a pomohl tak zmapovat prostředí mládeže v tehdejší USA (Yablonsky, 1962).

Birminghamská škola

Významný přínos v této oblasti přinesla také Birminghamská škola, respektive „Centrum pro současná kulturní studia“ (označováno zkratkou CCCS), které bylo její součástí. Pod vedením Stuarda Halla (v letech 1968 – 1979) se zformovala svébytná a především jasně definovaná oblast zvaná „kulturní studia.“ Jejich výzkumná témata se týkala především subkultur, masových médií, vzdělání, výchově atd (Pyšňáková, 2007, s. 242 – 243, *Homepage*. Získáno 15. prosince 2014 z: <http://socstudia.fss.muni.cz/dokumenty/080305113201.pdf>).

Výzkumy v oblasti subkultur tehdy nabývaly na významu především proto, že v této době zvyšoval počet emigrantů ve Velké Británii a USA. To mělo za následek vznik velkého množství subkultur (viz kapitola 3), ve kterých bylo žádoucí se vyznat (Kolářová, 2011).

Ryszard Dyoniziak

Výzkumu subkultur se zabýval také polský výzkumník Ryszard Dyoniziak. V letech 1960 – 1963 realizoval výzkumnou studii, která se zaměřila na problematiku subkultur ze strany dospělých a společnosti v tehdejší Polsku. Respondenti z řad veřejnosti se vyjadřovali především k požadavkům na mládež, symbolům štěstí, hodnotám, emocionálním zájmům. U mladých probandů pak byla zkoumána např. morální citlivost, skepticismus, bezcitnost atd. (Smolík, 2010, s. 70).

b) ČESKÁ REPUBLIKA

Také v rámci České republiky uvádím několik významných autorit, které se zabývají tématem výzkumu subkultur.

Josef Smolík

V České republice se věnuje problematice a výzkumu v oblasti subkultur zejména Josef Smolík. Jeho výzkumy se týkají subkultur jakožto obecného fenoménu např. sociálně patologických jevů jednotlivých subkultur (Subkultury mládeže, uvedení do problematiky), ale také problematice jednotlivých subkultur. Významnou publikací je kniha „Fotbalové chuligánství“, která je výsledkem výzkumu zaměřeném na problematiku subkultury Hooligans (Mareš & Smolík, 2004, Smolík, 2010).

Marta Kolářová

Další významnou osobností v oblasti výzkumu subkultur v České republice je Marta Kolářová. Společně se svým týmem realizovala výzkum, zabývající se subkulturami na území České republiky. Autorka zmiňuje, že subkultury byly doposud spíše na okraji vědeckého zájmu, i když základní teoretické směry co se týká bádání a výzkumů ve světě představeny již byly. Autorka zde zmiňuje především Smolíka. Uvádí, že výzkum na dané téma prozatím nebyl tématem publikací, pokud pomineme několik studentských prací. Vzhledem k výše zmíněným problémům se autorka zaměřila na oblasti, které badatelům v této oblasti dosud unikaly. Především se jednalo o subkulturu punk, které věnovala i svou diplomovou práci. Tehdy se autorka zaměřila na punkovou subkulturu především v prostředí Prahy a blízkého okolí. Cítila však potřebu povýšit tento výzkum na celostátní až mezinárodní úroveň. Pro výzkumné účely autorka realizovala 12 polostrukturovaných kvalitativních rozhovorů. Poměr dat dotazovaných mezi muži a ženami byl 2:1, vzhledem k poměrnému zastoupení mužů a žen v punkové subkultuře. Autorka uvádí, že vybrané punkerky vykazovaly známky hluboké internalizace punkové identity, také skepse k vlastní schopnosti svůj vztah k subkultuře verbalizovat. Při výběru probandů autorka usilovala o co nejširší generační spektrum probandů punkové subkultury. Výzkumu se zúčastnilo 6 probandů ve věku 18 - 23 let, dále čtyři probandi ve věku 25 – 30 let a dva ve

věku 37 – 40 let. Zaměření jednotlivých probandů bylo velmi široké. Ve výběrovém vzorku se vyskytoval anarchopunker, squater, anarchofeministka, provozovatel punkového obchodu, zpěvák známé punkové kapely, podnikatel a otec od rodiny, fotbalový fanoušek a několik nevyprofilovaných středoškoláků a vysokoškoláků (Kolářová, 2011).

Vladimír 518

Zřejmě nejpopulárnějšími publikacemi na našem území jsou knihy „Kmeny“ a „Kmeny 0“. Na sepsání publikace „Kmeny“ se podílelo 25 autorů z české republiky pod vedením Vladimíra 518. Jako metoda získávání dat sloužily především rozhovory autorů se členy jednotlivých subkultur a také osobní zkušenosti autorů. I když se nejedná o oficiální vědecký výzkum, považuji tuto publikaci za (v České republice) tak významnou, že si jí dovoluji zmínit i zde (Vladimír 518, 2011).

2 SUBKULTURA JAKO SKUPINA

Z hlediska sociální psychologie je subkultura určitým **typem sociální skupiny**. Následující kapitolu bych tedy rád věnoval právě sociální skupině, jakožto nedílné součásti každé subkultury z hlediska celku, formování a celkového vlivu na jednotlivce.

Psychologický slovník definuje pojem skupina jako: „*Seskupení osob, které spojuje určitý znak (pohlaví, příbuzenský vztah); lze je dělit podle velikosti, od dvou či tří členů, přes skupiny ještě malé až po národ, či v krajním případě celé lidstvo*“ (Hartl & Hartlová, 2000, s. 541)

Výrost a Slaměník (2008, s. 321) definují pojem skupina jako: „*Seskupení lidí, které na první pohled něco spojuje, se od sebe liší v mnoha znacích (velikost, doba trvání, vliv, uzavřenost atd.)*“.

2.1 Struktura a dělení skupin

Výrost a Slaměník (2008) uvádějí, že jako strukturu skupiny můžeme považovat vnitřní rozložení statusů a rolí, které se v dané skupině vyskytují. Takovéto rozložení je vždy originální a vytváří jakousi podstatu skupiny. Z toho důvodů můžeme charakter skupiny definovat jako **soubor statusů a rolí** organizovaných v určité skupině. Každá skupina se od ostatních nějakým způsobem liší. A právě **odlišování** je hlavním mechanismem utváření skupiny. Každý člen skupiny se totiž postupem času odlišuje od členů ostatních. Dalo by se tedy říci, že původně neznámý člen skupiny se postupně stává členem zcela známým a legitimním. Vztah ostatních členů k jeho osobě je dán vlastnostmi a znaky pro něj typickými. Nejvýznamnější z těchto aspektů jsou ovšem ty, které se týkají přímo či nepřímo jeho členství ve skupině. Obecné rysy vznikají ve skupině poměrně rychle. Tato vzniklá struktura je relativně stabilní.

Existují značné **odlišnosti** mezi jednotlivými subkulturami. Stejně tak ale můžeme nalézt tyto odlišnosti přímo ve struktuře jednotlivých subkultur. Některé „členské základy“ mají více členů, jiné méně. Někdy můžeme pozorovat velmi těsné vztahy mezi jednotlivými

členy, jindy se jedná spíše o vztahy, které vznikly náhodou, a tudíž nejsou nikterak hluboké. Autoři Výrost a Slaměník (2008) nabízí toto dělení:

1. **Formální a neformální skupiny** - Toto rozdělení lze považovat za základní dělení sociálních skupin. Formální skupiny jsou vytvořeny vždy s určitým záměrem, někdy bývají také oficiálně ustanoveny. Často bývá také formálně stanovena i struktura a pravidla života ve skupině. Dalo by se říct, že zdroj skupinové struktury je dán paradoxně mimo skupinu. Naproti tomu neformální skupiny vznikají na základě neformálních vztahů jedinců. Tento fakt způsobuje, že struktura, způsob fungování a celková podoba má původ v nitru skupiny. Ale i v neformálních skupinách mohou být formalizovány některé druhy činností, například přijímání nových členů, některé rituály atd.
2. **Členské a nečlenské skupiny** - Pojmy členská a nečlenská skupina charakterizují potřebu odlišit členy skupiny od ostatních.
3. **Referenční skupina** - Pokud má určitá skupina silný vliv na jedince, nazýváme ji skupinou referenční. Většinou se s ní můžeme setkat v souvislosti se sebehodnocením jedince. Pokud určitá skupina představuje pro jednotlivce skupinu referenční, začne se k ní individuum chovat jako její příslušník a neustále se snaží srovnávat či vyrovnat této skupině, byť nemusí být členem této skupiny.
4. **Přirozené skupiny** - Přirozenými skupinami myslíme ty, které reálně existují v přirozeném prostředí. Skupiny vytvořené pro účely výzkumu jsou tedy protikladem těchto skupin.

Je zřejmé, že typů skupin je celá řada. Nutno říci, že subkultury se z hlediska skupin řadí spíše do skupin neformálních. Stejně jako v problematice sociálních skupin, tak i u jednotlivých subkultur existuje celá řada možných rozdělení či kombinací jednotlivých typů.

Cakirpaloglu (2012) uvádí, že se sociální skupiny významně podílejí na procesu socializace. Tyto faktory se často významně podílí na **formování osobnosti**, neboť pozměňují apriorní obsahy, které nabízí kultura a společnost. Dále také participují na vytváření nových zdrojů socializace. Mezi tyto zdroje v podobě sociálních skupin patří především rodina, škola, vrstevnická skupina a formální skupina.

V tomto kontextu můžeme vnímat subkulturu jako **vrstevnickou skupinu**. Cakirpaloglu (2012) dále uvádí, že pro tuto skupinu jsou vzhledem k jednotlivci důležité především

interakce, které podněcují prosociální bytí každého individua. Podněcují také pocit solidarity, samostatnosti, zodpovědnosti atd.

Je obecně známo, že v období adolescence není osobnost člověka ještě zcela vyžralá. V tomto věku prochází více či méně dramatickým vývojem, který může členství ve skupině významně ovlivnit.

2.2 Subkultury versus sekty a kulty

Téma kultů a sekt patří spíše k oblasti religionistiky či psychologie náboženství. Tyto pojmy jsou **spjaty** především s **náboženstvím** samotným či s náboženským prožitkem. Avšak i přes jistou odlišnost od mého tématu mají přece jen několik společných prvků. Několik z nich je podle mého názoru natolik významných, že by byla chyba je v této práci alespoň zevrubně nezmínit.

Pojmy jako jsou sekta nebo kult dnes s oblibou využívají média (a nejen ona) v převážně negativním významu. Už samotný titulek, obsahující slovo sekta signalizuje, že se jedná o článek, který má za cíl dehonestovat samotnou organizaci, často mylně nazvanou sekta, nebo populárně známou osobu, která je s podobným typem organizace spojena.

2.2.2 Sekty

Podle Psychologického slovníku byl pojem sekta „*původně název pro každé náboženství. Později náboženská skupina vydělená z hlavního církevního proudu*“ (Hartl & Hartlová, 2000, s. 527).

Dnes je tento výraz používán poněkud odlišně. Podle Vojtíška (2012) je pojmem sekta nejčastěji označované „nové **náboženské hnutí**“. Takto označené hnutí většinou bývá motivováno odporem k začlenění se do společnosti většinové. Je však nutné zmínit, že ono nezačlenění s sebou nese i protest (ve větším či menším měřítku) vůči většině. Tento konflikt je na straně většiny obvykle označen výrazem „sekta“, který má v tomto kontextu negativní konotaci.

Obdobně definuje pojem sekta také Barrett (2007), který považuje sektu za jakýsi **odštěpek či fragment** již tradičního (chcete-li déle trvajícího) náboženství. Z toho vyplývá, že jako sekty můžeme označit například Svědky Jehovovy nebo Mormony.

Z výše uvedených definic tedy vyplývá, že je sekta v současné odborné terminologii považována za „oddělek“ tradičního náboženství, který ovšem nemusí mít nutně negativní charakter. Samozřejmě nelze vyloučit fakt, že některé z nově vzniklých náboženských hnutí si jistou kritiku zasluhují. Mým záměrem bylo pouze ukázat, že slovo sekta je v obecné terminologii používáno často nepřesně, podobně jako pojem subkultura.

2.2.3 Kulty

Psychologický slovník definuje pojem kult jako „*skupinu lidí uctívajících osobu, věc, zvíře nebo ideologii, na rozdíl od sekty nevzniká odštěpením od určité víry, filozofie, ideologie*“ (Hartl & Hartlová, 2000, s. 281).

Barrett (2007) uvádí, že se na rozdíl od sekty kult **zaměřuje na jedinou osobu**. Takovéto zaměření může být ve významu zaměření se na učení této osoby nebo pouze její osobnost.

Zajímavé stanovisko zastává v této problematice Říčan (2007), který se mimo jiné věnuje otázce integrace náboženství a psychologie. Obor „Psychologie náboženství“ považuje v souladu s aktuálním názorem za aplikovanou disciplínu na poli psychologie. Poukazuje na fakt, že v psychologii se jednotlivé obory navzájem ovlivňují a doplňují. Říká, že na základě právě tohoto působení může zdánlivě méně významná disciplína přinést zcela zásadní objev tam, kde by jej jen těžko někdo předpokládal.

V této kapitole jsem chtěl poukázat především na jistou souvislost zdánlivě nesouvisejících témat. Domnívám se, že sekta a v některých případech i kult, mají s pojmem subkultura několik společných znaků. Subkultura i sekta se ve svém prvopočátku opírají o většinovou kulturu či náboženství. Postupem času se z této většiny pokoušejí vydělit, z čehož vznikne nová organizace, která nese prvky jak většiny, tak zcela nový přístup ke stylu života, vyznání, chování a podobně. Stejně tak můžeme spatřit velmi intenzivní, často až iracionální fascinaci, způsobenou ideologií, osobou či nějakým předmětem mimo jiné v oblasti subkultur. Nechtěl bych, aby z této pasáže vyznělo, že považují subkulturu za sektu či kult. Mým cílem bylo pouze poukázat na jisté podobnosti z těchto, na první pohled zcela odlišných směrů.

3 VYBRANÉ SUBKULTURY

Tato kapitola je věnována vybraným subkulturám mládeže. Na základě pilotní studie jsem vybral 8 subkultur, vyskytujících se v České republice (viz empirická část). Mým cílem je stručně popsat každou z těchto osmi subkultur. Zaměřil jsem se především na vznik, vývoj a typické znaky subkultury.

3.1 Emo

Vznik subkultury Emo se datuje do 90. let minulého století (tzn. cca 10 let po vzniku Gothic – viz dále). Původní hudební scéna subkultury Emo vznikla v USA, ale později se rozšířil do více zemí a stal se tak celosvětovým fenoménem. Jak už název napovídá, hlavní motiv subkultury Emo představují emoce. Tomu odpovídá také vizuální a hudební styl jejich představitelů. V hudbě je často hlavním motivem především kytara. Je zde přítomná výrazná melodie, podporující melancholickou náladu. Texty jsou často zaměřené především na niterní prožitek posluchače. Neslouží tedy apriorně jako forma zábavy, ale spíše jako prostředek k zamyšlení. Pro mnoho lidí je tato hudba také způsob, jak prožívat vlastní emoce. Celým stylem prostupuje také velmi nápadná (někdy až chorobná) empatie, která umožňuje velmi intenzivní vnímání okolního světa a následně výrazné emocionální prožitky. Oblékání je velmi výrazné. U chlapců i dívek jasně dominuje černá barva. Naproti tomu se ale vyskytuje (na rozdíl od Gothiků) i růžová, světle modré džíny, odznaky, nátepníky atd. U dívek, ale také u chlapců, je výrazné líčení. Především jsou to černé oční stíny, velmi světlá pleť, černý lak na nehty (i u chlapců) a další podobně laděné doplňky (Vladimír 518, 2011).

Se subkulturou Emo je velmi těsně spjatá subkultura Gothic. Tato subkultura vznikla v období 80. let v USA a byla velmi ovlivněna Punkovou subkulturou. Styl Gothiků vychází jednak z punkové hudby (velice agresivní, projevující nesouhlas, viz kapitola Punk) a tzv. gotického romantismu. Ten byl literárním hnutím aktivním na konci 18. století. Zabýval se především záhadami, okultismem, provokacemi a podobným kontroverzním jednáním. Pro tuto subkulturu je typická především černá barva, fascinace vším temným nebo také tajemným. Také hororová vizáž se stala součástí této subkultury jak v oblasti oblečení

(výrazné černé stínování v kontrastu se světlým make – up, tmavé oblečení atd.). Někteří příznivci často navštěvují hřbitovy a další místa spojená se smrtí, něčím tajemným atd. (Smolík, 2010).

3.2 Hackeři

Pojem hacker je odvozený od anglického slova „hack“. Slovo „hack“ definuje Výkladový slovník výpočetní techniky a komunikací jako: „*nestandardní použití systému či aplikace, při němž uživatel uplatňuje neobvyklé a nekomentované funkce systému a může tak využít některých jeho jinak nepřístupných schopností.*“ Pojem hacker je pak definován jako: „*Osoba zabývající se hackováním*“ (Hlavenka, 1997, s. 179).

Tato subkultura je spojena především s oblastí kolem výpočetních technologií. Macek uvádí, že za její vznik bychom mohli považovat. Přelom let 1959 - 1960. Vznikala v USA, konkrétně v oblasti Massachusettského technologického institutu (MIT). Pro tyto lidi byl v centru jejich zájmu sálový počítač TX – 0. (Pojmem sálový počítač myslíme přístroj tak velký, že zabral celou jednu místnost. Jednalo se o předchůdce soudobých počítačů.) Tato skupina postupně tvořila typický slang, který později převzaly další generace Hackerů. Mimo jiné to byli právě oni, kteří vymysleli slova „hacker“ a „hackovat.“ (Macek, 2004) Velmi důležité dílo pro subkulturu Hackerů představuje kniha S. Levyho (1984). Autor v ní vymezuje několik hlavních bodů, kterými by se měl řídit každý Hacker. Jsou jimi:

- přístup k počítači: cokoliv člověku pomůže naučit jak věci ve světě pracují by mělo být nelimitované, vždy by se mělo trvat na imperativu praxe
- veškeré informace by měly být volně dostupné
- nedůvěra k autoritě: prosazení decentralizace
- Hackeři by měli být posuzováni podle „hackování“, nikoliv dle falešných kritérií, kterými jsou vzdělání, věk, rasa nebo pozice
- na počítači se může tvořit umění a krása
- počítače mohou změnit tvůj život k lepšímu
- stejně jako Aladinovou lampou je můžeš přimět, aby plnily tvé příkazy

Publikace Kmeny uvádí, že jedny z prvních lidí u nás, které bychom mohli nazvat hackery, bychom našli v 80. letech minulého století v radioklubech. Jednalo se především o lidi, pohybující se ve světě elektroniky, kteří měli zájem na společném sdílení informací a rad. Později se zájem těchto lidí rozšířil především kvůli stále většímu pronikání prvních domácích počítačů (počítače, které bylo možno především z hlediska velikosti používat kdekoliv, např. v domácnosti. Do té doby zabíraly počítače prakticky celou místnost). Výrazný rozmach nastal začátkem 90. let minulého století, kdy byl na našem území ve větší míře než doposud zpřístupněn internet. Ten byl přístupný především na univerzitách a ve školním prostředí. Mnoho členů této subkultury tak využívalo tohoto výtobytku moderní doby právě tam (Vladimír 518, 2011).

3.3. Hip Hop

Vznik Hip Hopové subkultury se datuje do 70. let 20. století. Kolébkou byly Spojené státy, konkrétně část New Yorku jménem Bronx. Její zakladatelé pocházeli většinou z chudých poměrů. Jednalo se většinou o mladé lidi afroamerického či afrokaribského původu. Příčina vzniku subkultury měla především význam z hlediska hledání (či znovunalezení) vlastní identity. Prostřednictvím hudby a tance chtěli její příslušníci vyjádřit svůj životní styl. Dále se jednalo o reakci na odmítnutí většinovou společností, která se stavěla k tehdejším přistěhovalcům někdy značně odmítavě. Mnoho přistěhovalců tmavé pleti mělo negativní zkušenosti s nezaměstnaností, na což se nabalovaly i problémy v oblasti ekonomické a společenské. Často se mluvilo i o nadměrné pozornosti policejních orgánů vzhledem k těmto mladým přistěhovalcům. Hip Hop zde tedy představoval i funkci zábavy a vyrovnání se s těžkým údělem některých tehdejších přistěhovalců (Kolářová, 2011).

Domnívám se, že na rozdíl od let 70. není tato subkultura stylem jedné menšiny, nýbrž záležitostí, která má globální charakter. Dnes se jedná o vcelku prosperující obchodní artikl, na kterém vydělává mnoho nahrávacích společností. Z toho důvodu je dnes Hip Hop (především jeho hudba) dostupný v rádiu, televizi, na internetu a dalších masových médiích.

Tato subkultura není záležitostí jenom hudby. Jak uvádí Kolářová (2011), Hip Hop se skládá z 5 základních elementů, kterými jsou:

1. beatbox – hudba tvořená ústy, bez hudebních nástrojů (vznikla za účelem nedostatku hudebních nástrojů v tehdejších černošských čtvrtích)
2. breakdace – specifický druh sólového tance s akrobatickými prvky
3. graffiti – malování různých motivů pomocí sprejů na plochy zdí ve městech např. na budovy či protihlukové zábrany (v některých publikacích jsou graffiti řazeny jako samostatná subkultura)
4. rap – rýmované vyprávění uměleckého textu (jakási kombinace zpěvu a recitace)
5. djing – hudební doprovod zahrnující pouštění nahrávek na deskách .

První projevy této subkultury v České republice bychom našli v roce 1984, kdy skupina „Manželé“ složila historicky první skladbu tohoto druhu na našem území. Tato skladba se jmenovala „Jižák“ (podle pražského sídliště Jižní město, které je považováno za významnou oblast Hip Hopu na našem území). Avšak do podvědomí širší veřejnosti se dostala tato subkultura o něco později. V roce 2001 založila skupina mladých lidí magazín s názvem „Bbarák“. Organizovala se, dnes již neexistující, akce s názvem „Hip Hop foundaton“, spojující již zmíněných 5 elementů. Jednotliví účastníci této akce mohli v tzv. „battlech“ poměřit své schopnosti ve dvojici vždy v jednom z 5 základních elementů. Od roku 2002 začali pořádat lidé kolem magazínu Bbarák třídní festivalovou akci s názvem „Hip Hop kemp“. Tato akce není v současné době záležitostí několika jedinců. Dnes se řadí k nejrozsáhlejším záležitostem tohoto druhu ve střední Evropě, které se účastní až 20 000 lidí (Vladimír 518, 2011).

3.4 Motorkáři

Počátek subkultury Motorkáři bychom našli především v USA, kde jsou spojeni především s obdobím obou světových válek. Během 1. světové války si velitelé armády (nikoliv pouze americké ale např. i německé) uvědomili potenciál využití motorek v bojových podmínkách. Vzhledem k jejich jízdním i konstrukčním vlastnostem byly využívány

především pro účely přepravy informací nebo pojízdných hlídek (Nichols, 2010 in Bartůšková, 2011).

V meziválečném období začaly vznikat jedny z prvních klubů. Jako jeden příklad za všechny lze uvést historicky první klub značky Harley Davidson se jménem: „Harley Davidson Club Praha“ který, jak už název napovídá, vznikl právě v Praze (konkr. roku 1928). Náplň činnosti se však značně lišila od té, která je tak typická pro současné představitele této subkultury. Šlo především o motoristické soutěže, cestování, pořádání školení v technice jízdy a konstrukci motocyklů, společenské večery nebo vydávání klubového magazínu. (*Homepage*. Získáno 15. prosince 2014 z: <http://www.hdcp.cz/o-klubu/historie-klubu>).

Je jasné, že tehdejší představa o „muži na motorce“ se značně lišila od představy dnešní. Do období 50. let byl motorkář vnímán jako sportovně založený muž s vybraným chováním a širokými znalosti především v oblasti motorismu. Takto založený motorkář většinou nosil sako sportovního střihu, čepici zvanou bekovka, šálu, kalhoty zvané pumpky (kalhoty typické širokými nohavicemi, užívané převážně ke sportovním účelům) a vysoké šněrovací boty. Často byli považováni za statečné muže, neboť často čelili špatnému stavu cest (ve srovnání se současností) a nepřízní počasí (Vladimír 518, 2011).

Zásadní zlom v samotné subkultuře, tak i ve vnímání jejich představitelů začal po 2. světové válce. Stejně jako za 1. světové války byly motorky a jejich řidiči součástí armády. Po skončení války se mnoho mužů vrátilo do svých domovů. Avšak vyrovnat se s návratem bylo pro mnoho z nich velmi těžké. Jejich pohled na život se často zásadně lišil od lidí, kteří nebyli poznamenáni prožitky z bojových situací. Motorky byly pro mnohé z nich způsob, jak se s touto skutečností vypořádat. Na ulicích, především ve Spojených státech, se tak začali objevovat hluční, a mnohdy agresivní jezdci. Tito muži často nerespektovali dopravní předpisy ani ostatní spoluúčastníky provozu. A právě z obdobně smýšlejících motorkářů vznikl dnes již kultovní klub s názvem: „Hells Angels MC“ (Vladimír 518, 2012).

Postupně se změnila i vizuální podoba motorkářů, která měla zdroj právě v armádě. Jednalo se zejména o kožené bundy, tmavé brýle nebo šátky. Takto situované oblečení čerpalo především z tehdejšího vybavení armádních pilotů (Barger, 2004 in Bartůšková, 2011).

3.5 Punk

Hebdige (2012) uvádí, že historie punku se datuje cca do poloviny 70. let. Zemí vzniku byla Velká Británie. Hlavní podnět na vzniku této subkultury byla hudba a styl tehdy populárního Glam rocku. Samotný název tohoto stylu je odvozený především od oblečení jejich představitelů. Ti preferovali okouzující (angl. glamorous) oblečení, které čerpalo inspiraci především z tehdejšího Hollywoodu a obecně populární hudby.

Mládež, pocházející převážně z dělnických kořenů, tento styl většinou nechtěla přijmout za vlastní, především kvůli vzhledu tehdejší Glam rockové scény. Dalo by se říct, že hlavní znaky punku vycházely právě z potřeby opozice vůči tomuto stylu. Styl, poukazující na příslušnost k tehdejší dělnické třídě, vyznačující se především „ošuntělým“ oblečením, přízemním stylem, působil jako protiváha oproti tehdejším elegantním a sebevědomým nositelům lesklého značkového oblečení. Tato generace mladých lidí se cítila jako odstrčená a zapovězená spodina společnosti. Tomu odpovídaly i typické znaky jeho představitelů, jako jsou řetězy, řemeny, svěrací kazajky atp. Čím dál více se snažili vymezit vůči předešlé, rádoby intelektuálně zaměřené generaci hudebníků. Jejich rétorika často provokovala, byli posedlí společenskou třídností a relevantností. A právě tyto záměry se nevyhnuly tomu, že se někteří představitelé přesunuli k tehdejší reggae hudbě, která splňovala požadavky tehdy vznikajícího punku. Společné bylo především hluboké zaujetí a politická útočnost obou stylů. Toto spojení získalo mnoho nových příznivců, neboť podobný styl na tehdejší „bělošské“ hudební scéně zcela chyběl (Hebdige, 2012).

Na české scéně má punk mezi jednotlivými subkulturami nezastupitelné místo. Oproti západní Evropě se do dnešní České republiky punková subkultura dostala se zpožděním pouze 1 nebo 2 roky. Příčin měl tento, na tu dobu velmi rychlý nástup, zřejmě několik. Jedním z důvodů bylo neustále zdokonalování a dostupnost technologií, které umožňovaly rychlejší a efektivnější kontakt jak mezi představiteli jednotlivých subkultur jak v rámci jedné, tak i několika zemí. Dalším významným faktorem bylo tehdejší žánrově poněkud chudší klima společnosti. Subkultura Hippies, která měla svůj největší rozvoj především v období tzv. „studené války“, postupně začínala ubývat na významu. Nových členů příliš nepřibývalo a mnoho starších představitelů této „květinové generace“ přijalo více konvenční (a také pohodlnější) způsob života. Všechny tyto vlivy navíc podporovala všudypřítomná (často smutná) nálada, která vznikla příchodem Sovětských vojsk na naše

území. To vše vyústilo v neobyčejně silnou touhu po něčem, co nabízel právě punk (Kolářová, 2011).

3.6 Skate

Historie subkultury Skate sahá téměř sedm desetiletí do minulosti. Cave (2015) uvádí, že se její historie datuje do 50. let 20. století v USA, konkrétně ve státu Kalifornie. Tehdy byla velmi oblíbená zábava surfování na moři (jízda na dřevěném prkně po vlnách v moři nebo oceánu). Dalo by se říci, že přímým předchůdcem subkultury skate byli právě surfaři. Právě tehdy totiž vznikl nápad, jak udělat tuto zábavu ještě dostupnější. Na moři se totiž ne vždy podařilo najít vhodné podmínky. Také byla (a stále je) tato činnost na volném moři poměrně nebezpečná. Vznikl tedy nápad, jak by se dalo surfovat přímo ve městě. Tento nápad byl také příčinou vzniku úplně prvního skateboardu. Není známo, kdo s tímto nápadem přišel jako první. Stejně tak není úplně jasné, kdo zkonstruoval úplně první zařízení tohoto typu. Jedny z prvních skateboardů byly buďto krabice nebo desky, na níž byla přišroubována kolečka z kolečkových bruslí. Tyto konstrukce však byly často poměrně nepodařené. Proto není divu, že si tato záliba vyžádala při svém vzniku četná zranění. S přispěním několika nadšenců se však postupně tato „voztka“ začala vylepšovat až do dnešní podoby (Cave, 2015. *Homepage*. Získáno 15. prosince 2014 z: dostupné z: http://skateboard.about.com/cs/boardscience/a/brief_history.htm).

Na našem území se tato subkultura objevila o mnoho let později. Lanýž (2013) uvádí, že první zmínky se datují do 2. poloviny 70. let 20. století. Dodnes není jasné, kdo byl úplně prvním importérem této subkultury. Jedna verze je, že se k nám dostal z Anglie prostřednictvím jednoho studenta, který se tam dostal kvůli studiím. Druhá verze vede přes Ameriku. Ta uvádí, že první skateboard přivezli bratři Formanové v roce 1976 (v tu dobu získal jejich otec Miloš Forman filmovou cenu Oscara a oni se zúčastnili slavnostního předávání). Jisté je, že první podvědomí se začalo formovat právě v tomto období. Začala být také poptávka po informacích, kterých tehdy bylo poměrně málo.

Navzdory nepříznivým okolnostem se ale ke konci 70. let začaly jezdit první závody na území tehdejšího Československa. Tato událost se sice nemohla svou velikostí ani úrovní vyrovnat tehdejším závodům v USA nebo západní Evropě. Pomohla ale velmi intenzivně rozšířit povědomí o této subkultuře a pomohla tak upevnit pozici skatu v této oblasti.

Významným mezníkem byl rok 1985. Tehdy se českoslovenští reprezentanti zúčastnili mistrovství světa v Kanadě. Tehdy vyhrál Luděk Váša zlatou medaili v disciplíně skoku do výšky. Tento historický úspěch se objevil v mnoha médiích a skate se tak stal legitimní (Lanýž, 2013).

V současnosti patří skate k subkulturám, které jsou známé a velmi populární, především svým stylem oblékání. Především široké mikiny a speciální boty jsou kromě svého, pro mnoho lidí atraktivního vzhledu, i velmi pohodlné. To má za následek, že se takto oblékají i lidé, kteří nemají s touto subkulturou (kromě záliby v tomto oblečení) nic společného (Vladimír 518, 2011).

Podle mého názoru je velmi výstižný postřeh spoluautorky publikace Kmeny, která označila skate jako subkulturu, která má na českou společnost značný vliv. Uvádí, že: „*Člověku z ciziny, kterej nerozumí tomu, jako to u nás chodí, by se mohlo zdát, že co Čech, to skejťák.*“ (Vladimír 518, 2011, s. 400)

Výše uvedená citace jen potvrzuje velmi silně zakořeněné povědomí ohledně této subkultury. Dnes existuje oficiální organizace se zkratkou ČASS (Česká asociace slalomu a skateboardu), která byla založena ustavující valnou hromadou v lednu roku 2009 a potvrzena ministerstvem vnitra v březnu téhož roku. To vše jen poukazuje na skutečnost, jaký vliv mají některé subkultury i na širokou veřejnost (Vladimír 518, 2011).

3.7 Skinheads

Holé lebky, holé hlavy či prostě skini - zlidovělých výrazů pro subkulturu skinheads bychom zřejmě našli celou řadu. To vypovídá o určitém podvědomí veřejnosti o těchto subkulturách. Často jsem se setkal s faktem, že lidé v mém okolí prakticky nerozlišují významy slov skinhead a neonacista. Takto vžitě srovnání se mi ovšem zdá poněkud nešťastné. Vzbuzuje často zbytečné konflikty pramenící z pouhého neporozumění. V této kapitole bych chtěl tento, pro některé lidi kauzální vztah, alespoň částečně objasnit.

Kořeny této subkultury sahají cca do druhé poloviny 60. let 20. století ve Velké Británii. V tomto období začali vznikat především ze základů jejich předchůdců, konkr. subkultury zvané moods. Stejně jako jejich předchůdci vycházeli především z tradic a zvyklostí dělnické třídy. Vyznačovali se především agresivním proletářstvím, objevoval se zde i šovinismus a puritánství. Skinheads se při hledání své vlastní identity zaměřili především

na oblast společenské „spodiny.“ Při hledání cesty tak skloubili dva zdroje. Jednalo se o kulturu antilských imigrantů (tedy kulturu černošské dělnické třídy) a tradice bělošských dělníků v Británii. Došlo zde tedy k velmi pozoruhodnému skloubení tradic dvou, zcela odlišných světů. Tento fakt měl za následek mnoho do té doby nepředstavitelných situací. Především se jednalo o shromažďování všech příslušníků hnutí skinheads na fotbalových tribunách, bez ohledu na barvu pleti (fotbalový zápas byl a stále je pro tuto subkulturu významná událost, nejen z hlediska sportovního zážitku, ale především jako místo setkávání). Docházelo také k velmi intenzivním družbám v klubech. Tato setkání ještě více podporovala vzájemnou provázanost antilských i britských příslušníků této subkultury. Typická skinheadská hudba vznikala na základě původně Jamajského reggae, přejímalo se mnoho výrazů v běžné mluvě, tanec byl připomínkou původních antilských kořenů atd. (Hebdige, 2012).

Jak je zřejmé, původní skinhead nebyli nějak rasově vyhranění. Pokud bychom se přesunuli do 2. poloviny 60. let, našli bychom zřejmě více příslušníků tmavé pleti v této subkultuře. Avšak je třeba říci, že původně zcela nerasistický základ této subkultury se postupem času vyvíjel a začal se vyhraňovat jak na stranu pravice tak i levice.

Současná scéna v českém prostředí obsahuje několik směrů. Kolářová (2011) uvádí, že tři hlavní směry subkultury skinheads v českém prostředí jsou:

1. národně socialistický (propagující rasismus)
2. antifašistický (jak už název napovídá nerasistický)
3. apolitický (u nás nejpočetnější)

Národně socialistický směr je v současné době na ústupu. Patří zde spíše méně početná skupina starších aktivistů, jež se v minulosti ztotožňovala s myšlenkami německých skinheadů. Otevřeně se hlásí k politicky extrémistickým uskupením, jakožto i jejich projev má více či méně výrazné myšlenky rasismu. Tato odnož v současnosti postrádá větší organizovanost, a proto můžeme říci, že se jedná spíše o několik nadšených jednotlivců než větší organizovaný spolek (Kolářová, 2011).

Antifašističtí a antirasističtí skinheadi mají blízko k myšlenkám anarchismu nebo komunismu. Jeden z proudů v této kategorii říkáme RASH (rudí anarchističtí skinheadi). Nejsilnější základnou je pro příslušníky této frakce Francie. Na území České republiky neměla ani nemá hojné zastoupení. Proto zde nepanuje ani větší konzistence jednotlivých názorů. Její příslušníci nezávisle podporují především názory, které mají antifašistický

charakter. Dále zde existuje skupina SHARP (skinheadi proti rasovým předsudkům). Ti vznikli na území New Yorku jakožto protiklad americkým národně socialistickým skinheadům. Často se hlásí k antirasistickým myšlenkám, podporují antifašistické akce (Kolářová, 2011).

Nejpočetnější skupinu tvoří apolitičtí skinheads. Jak už název napovídá, nejsou ve svých politických názorech nějak vyhranění. Dalo by se říci, že se jedná o jakýsi kompromis mezi nacionálně orientovaným směrem a SHARP. Takto orientovaní skinheads jsou sice antirasisticky zaměřeni, ale vyznačují se větší či menší mírou xenofobie. To se projevuje především jejich nesouhlasem s přistěhovalci, homosexuály nebo jinými menšinami. Samotné členství v subkultuře je pro ně spíše vyjádřením životního stylu, zábavy nebo vztahu k tradicím. Politické stanoviska pro ně nepředstavují nějak důležitou otázku (Kolářová, 2011).

3.8 Tuning

Samotné slovo „tuning“ pochází z angličtiny. Mohli bychom jej přeložit jako ladění nebo naladění. V posledních letech tento výraz přebírají do svého slovníku i lidé, kteří anglický jazyk neovládají. Často se setkávám s větou: „*Ted' jsem to správně vytunil.*“, nebo „*Ještě se to musí trochu vytuningovat.*“ Jistě bychom našli mnoho dalších příkladů, kde by se tento výraz setkal s výstižným využitím. Avšak z hlediska subkultur je spjat především s lidmi, pohybujícími se v prostředí motorismu, konkrétně automobilů.

Kořeny tuningové subkultury sahají cca ke konci 70. let do USA. Tehdy se jednalo spíše o záležitosti obyvatel s nízkým příjmem, především mladých lidí. V těchto letech začaly od USA proudit levné automobily z Japonska, které byly pro tehdejší mladé lidi často cenově dostupnější. Problémem bylo, že tento dovoz se nemohl vyrovnat svou výkonností i vzhledem tehdejšími americkým značkám. Proto se začaly tato auta upravovat tak, aby měla větší výkon nebo lépe vypadala (Vladimír 518, 2011).

Je velmi obtížné určit nějaké konkrétní datum pro vznik a vývoj Tuningu v Českém prostředí. Především proto, že úpravy automobilů nejrůznějších značek se provádějí snad již od vzniku automobilového průmyslu.

Lze však s jistotou říci, že zájem o tuto subkulturu výrazně vzrostl v 90. letech, kdy se po „sametové revoluci“ otevřely hranice. V té době se k nám dostalo nespočet informací,

mimo jiné i o tuningu. Tuzemskou situaci také výrazně ovlivnil, dnes již kultovní film: „Rychle a zběsile“ (film se zabývá prostředím právě v okolí této subkultury, vznikl v roce 2001). Nemalou zásluhu na jejím rozvoji měl také samotný automobilový průmysl. Kolekce nových automobilů působily na mnoho lidí příliš uniformě, a tak se je rozhodli neustále ve větší míře vylepšovat - dalo by se říci „tunit“ (Vladimír 518, 2012).

Různých stylů tuningu je celá řada. Tato subkultura se pohybuje od levnějších značek aut až po velmi drahé automobily např. Porche je v tomto ohledu zastoupeno dnes již legendárním specialistou na tuning Uwe Gembalou (Dytrych & Divín, 2010).

Vladimír 518 (2012) uvádí dva hlavní směry této subkultury v současné době se u nás:

1. **show and shine** – tento styl je typický především svým důrazem na eleganci a půvab. Takto upravená auta mají velké množství chromových prvků, jejich lak dosahuje vysokého lesku, motor je typický (i když pro dopravní předpisy ČR poněkud nevyužitelný) vysokým výkonem.
2. **rat style** – dalo by se říci, že tento styl vznikl jako jistá protiváha předchozí kategorie. Příslušníci tohoto směru preferují cílenou nedokonalost svých vozidel. Jejich automobily záměrně obsahují prvky, ale i celé části vozidla (např. dveře), které vypadají, jako kdyby byly pod vlivem koroze. Tento styl je typický především pro nízko příjmové skupiny vzhledem ke své menší finanční náročnosti.

4 OBDOBÍ ADOLESCENCE

Jelikož se má práce zaměřuje na respondenty adolescentního věku, považuji za vhodné charakterizovat blíže daný věk.

Česká literatura chápe adolescenci jako: „*období mezi pubescencí, které se vyděluje jako samostatná fáze, a ranou dospělostí*“ (Hartl & Hartlová, 2000, s. 18).

Anglická literatura popisuje období adolescence jinak. Psychologický slovník uvádí definici adolescence dle americké literatury: „*v anglické literatuře často celé dospívání, včetně období u nás označovaného pubescence*“ (Hartl & Hartlová, 2000, s.18).

Langmeier a Krejčířová (2006) považují za období pubescence věk 11 – 15 let, období adolescence pak od **15 do 22 let**.

Vágnerová (2000) pak považuje za období adolescence věk 15 – 20 let.

Pro účely této práce se však tyto dvě definice nějak nepřekrývají. Centrem zájmu této práce jsou lidé ve věku od 16 do 19 let, což je období, které spadá do období adolescence u většiny autorů.

Adolescence je často vnímána jako období určitého vrcholu. Ať už se jedná o krásu, fyzickou zdatnost, bystrost, duševní svěžest a mnoho dalších, jistě velmi krásných a lákavých vlastností. Sympatie s touto životní vývojovou etapou také dokládají, často až symbolická přirovnání s tímto věkem. Například Říčan (2004, s. 191) k této etapě uvádí, že: „*kdyby měli mít bohové určitý věk, Venuši by bylo 17 a Apollonovi 20*“.

Z tohoto odstavce se může zdát, že se jedná o období plné radosti. Je ale nutno dodat, že jako ve všech životních etapách existují jak pozitivní tak negativní prvky, které mohou člověka významně ovlivnit.

Období adolescence je pro mnohé lidi období těžké, doprovázené řadou nejrůznějších rozporů. Před mladým člověkem stojí velice nelehká úloha, a sice **vyznat se sám v sobě** a najít si své (pokud možno stabilní) **místo v životě**. Dále je také velmi důležité stanovit si **hranici** své vlastní výdrže, schopností a dovedností, nalézt sám sebe v nějakém přesvědčení či dopracovat se k nějakému konkrétnímu životnímu programu (Říčan, 2004).

A právě životní program, vytyčení si určitého ideového cíle, stanovení si vlastních hranic je pro mnohé adolescenty nelehkým úkolem. Mnozí z nich hledají odpovědi na tyto otázky právě u jednotlivých subkultur. Jejich zájmy přitom mohou být různé a liší se také míra zájmu či ochoty investovat svůj čas i pozornost do některé ze subkultur. Někteří adolescenti jsou pouhými pozorovateli, jiní výtobytky určité subkultury aktivně využívají.

4.1 Adolescent a vzhled

Na počátku adolescence je také velmi důležité hodnotit a velmi často přehodnocovat svůj vlastní vzhled. Jedinec začíná v tomto období více než kdy předtím sledovat a důkladněji zkoumat svůj zevnějšek. Při tomto objevování sebe sama si jedinec všímá rozmanitých odchylek i drobných vad, které dříve přehlížel, nebo mu unikaly. Může se jednat například o velikost nosu, hubené či tlusté končetiny, symetrii jednotlivých proporcí postavy a mnoho dalších, podle jeho mínění nevyhovujících dispozic. V některých případech může nespokojenost s vlastním tělem dosáhnout až bludného charakteru, který nazýváme *dysmorfofobie* (Langmeier & Krejčířová, 2006).

V období adolescence lze mluvit v krajních případech až o narcistním zaměřením se na vlastní tělo. Tento fakt také ovlivňuje okolí, ve kterém člověk vyrůstá, a především obecně uznávaným sociokulturním standardem, který mládí a fyzické kráse přikládá nesmírnou hodnotu. Adolescent své tělo posuzuje a často podrobuje kritické analýze vzhledem k obecnému pojetí atraktivity. Srovnává se také s ostatními adolescenty. Můžeme tedy říci, že se zevnějšek stal cílem a zároveň prostředkem. Aby se jedinec ujistil o své vlastní hodnotě, potřebuje se líbit sobě i okolí. Tělesný vzhled se tedy stává jakýmsi prostředkem, který umožňuje dosáhnout vytoužené sociální akceptace a prestiže (Vágnerová, 2000).

4.2 Adolescent a rodina

Langmeier & Krejčířová (2006) uvádějí, že úloha i význam rodiny je takřka v každém období lidského života nezpochybnitelný. Jinak tomu není ani v období adolescence. Rodina poskytuje jednotlivci tak důležitou oporu při všech životních nesnázích, dává pocit bezpečného místa, kde se může člověk uchýlit, když mu není dobře, ať už fyzicky nebo duševně. Adolescence je období, kdy je pro člověka nutné se od rodiny tak trochu distancovat. Můžeme říci, že čím jsou vztahy v rodině harmoničtější, tím lépe probíhá samotná emancipace člověka. Ale i ty nejdylitější vztahy mohou být onou emancipací dosti dramatické. Tuto dramatickost může značně podpořit skutečnost, že ne u všech rodičů se jedinec setká s pochopením pro tento, jistě závažný, životní krok. Je ovšem nutno říci, že případné nepochopení ze strany rodičů je často motivováno těmi nejlepšími úmysly.

Způsoby či taktika emancipace je u každého adolescenta trochu jiná. Dalo by se říci, že si každý jednatel vytváří svůj vlastní způsob, jak se distancovat od rodiny. Například Anna Freudová popisuje několik možných způsobů, jak dosahují lidé tohoto věku kýžené samostatnosti. Nejčastějším způsobem, jak se jedinec pokouší emancipovat, je zveličování rozdílů mezi rodiči a novými osobami, které slouží jako zástupný objekt. Jedná se především o rozdíly v názorech, hodnotách či zájmech. V důsledku těchto skutečností jsou adolescenti vůči svým rodičům často až přehnaně kritičtí, neustále jim připomínají jejich nedostatky (ať už skutečné nebo smyšlené), stydí se za projevy jejich něžnosti a lásky ke svým potomkům. Naproti tomu často velmi nekriticky přijímají své nové vzory. Adolescenti se snaží přenést své pouto z rodiče na vrstevníky (Freudová in Langmeier & Krejčířová, 2006).

V této podkapitole jsem chtěl poukázat na skutečnost, že mládež prožívá mnoho intenzivních chvil (ať už libých nebo nelibých), které má potřebu nějak kompenzovat. A právě subkultury jsou pro mnohé mladé lidi jedna z možností, jak realizovat sám sebe. Tato nelehká cesta, kterou musí projít každý adolescent, je totiž nezbytná k tomu, aby člověk, jakožto jedinečný a jediný člověk této skladby, jednou mohl jít opravdu svou cestou.

4.3 Adolescent a společnost

Nejen rodina je pro adolescenta v tomto období problém. Jedinec se musí vyrovnat také s nároky a požadavky společnosti jakožto celku. Přijmout společenskou roli, která se vyžaduje a identifikovat se s aktuálním společenským řádem, může být pro mladého člověka problém.

Vágnerová (2000) uvádí, že se v tomto období jedná o tzv. **antiidentifikaci** s platným společenským řádem. V tomto kontextu se však nejedná o touhu být nepřijatý společností. Naopak - jedinec paradoxně touží být přijat, čehož se snaží docílit, pro něj tím nejdostupnějším způsobem, kterým je právě negace. Pakliže jedinec nemá možnost realizovat se ve společnosti jinak, stává se negování všeho v okolí tou neschůdnější variantou.

Jsem přesvědčen, že právě negování společnosti, norem, zvyků, tradic a mnohých jiných znaků většinové společnosti je nedílnou součástí subkultur

EMPIRICKÁ ČÁST

5 VÝZKUMNÝ PROBLÉM, CÍLE PRÁCE A HYPOTÉZY

Cílem empirické části mé práce je zjistit, jak vnímají adolescenti jednotlivé subkultury a do jaké míry jsou nebo nejsou ochotni tyto lidi akceptovat. Zajímalo mne, jak jsou adolescenti napříč středními školami zainteresováni v jednotlivých subkulturách. Ve své práci přináším výsledky dotazníkového šetření respondentů adolescentního věku na středních školách různého typu.

Mnou zvolená hypotéza se zabývá otázkou, zda je rozdíl mezi muži a ženami v ochotě přijmout členy jednotlivých subkultur za své blízké osoby. Domníval jsem se, že ženy budou v tomto směru tolerantnější než mužská část mého vzorku testovaných probandů.

V rámci daného cíle **stanovuji alternativní hypotézu:**

H1: *„Mezi muži a ženami je signifikantní rozdíl v ochotě přijmout členy jednotlivých subkultur za osoby blízké.“*

Jako nezávislou proměnnou stanovuji pohlaví (muž / žena).

Jako závislou proměnnou stanovuji skóre dosažený v předloženém dotazníku.

5.1 Typ užitého výzkumu

Pro zkoumání tohoto problému jsem si zvolil kvantitativní přístup zpracování dat. Jak uvádí Ferjenčík (2000), si tento typ výzkumu připouští nemožnost zachytit velkou rozměrnost zkoumaného objektu a zachytit ji ve všech jejích podobách. Naopak se snaží vybrat pouze některé aspekty této skutečnosti, které následně o to podrobněji zkoumá.

5.2 Metody získávání dat

Data jsem získával pomocí dotazníku, který jsem předkládal respondentům adolescentního věku na středních školách různého stupně.

Ještě před začátkem výzkumu jsem realizoval **pilotní studii** pomocí krátkého dotazníku vlastní konstrukce, který čítal 6 otázek (Příloha č. 3). Záměrem bylo zjistit přehled v problematice subkultur u adolescentů napříč středními školami. Průměrná doba vyplnění dotazníku byla 5 minut, včetně zadání instrukce. Dotazník byl zcela anonymní.

Jelikož výsledky pilotní studie byly významné pro určení směru a náplně hlavního výzkumu, zpracovávám a předkládám výsledky pilotní studie i v rámci této práce.

Jelikož v České republice nebyl dosud použit dotazník tohoto druhu, rozhodl jsem se pro použití dotazníku vlastní konstrukce (Příloha č. 4). Jako výzkumnou techniku v hlavním výzkumu jsem zvolil dotazník vlastní konstrukce, který čítá 33 otázek. Tento dotazník vycházel především z výsledků pilotní studie, dále ze studia literatury relevantní k danému výzkumu. Mým záměrem bylo pokrýt co nejširší oblast tématu se zachováním vhodné kvantity otázek.

V dotazníku jsou jednotlivé otázky řazeny do jednotlivých sad, aby na sebe navazovaly a tvořily tak logický celek. Formulaci konkrétních otázek jsem konzultoval s vedoucím práce. Inspirací k vytvoření otázek byl pro mne dotazník zaměřený na stereotypy (Reitmaierová, 2009).

- **Sada otázek číslo 1** měla soužit k základnímu screeningu názorů na danou problematiku.
- **Sada otázek číslo 2** měly zjistit, jak vnímají probandi jednotlivé subkultury mládeže. Jednalo se o variantní typy otázek s výběrem možností „vnímám pozitivně – vnímám neutrálně - vnímám negativně.“
- **Sada otázek číslo 3** měla zjistit, co je podle probandů subkultura.
- **Sada otázek číslo 4** byly otázky zaměřené na to, nakolik se dotázaní adolescenti setkali s jednotlivými členy subkultur. Varianty odpovědí byly „nikdy - pouze v médiích - náhodným setkáním - slyšel jsem o nich od kamarádů - chodívám na místa, kde se subkultury scházejí - považuji se za člena subkultury“.

- **Sada otázek číslo 5** se zabývala především tématem, jak jsou přijatelní členové jednotlivých subkultur pro dotázané adolescenty. Jednalo se o otázky typu: „přijal/a byste člena subkultury za svého kamaráda, spolužáka, souseda atd.“
- **Sada otázek číslo 6** byla tvořena jedinou otázkou otevřenou. Měla za cíl zjistit, co podle probandů láká lidi být členy jednotlivých subkultur.
- **Sada otázek číslo 7** byla otázkou, která měla zjistit, zda se považují dotázaní probandi za členy některé subkultury. Podotázka 7a se tázala těch, kteří odpověděli na otázku 7 pozitivně, za členy které subkultury se považují. S ohledem na skutečnost, že sada otázek číslo 6 a otázka číslo 7 a 7a mohly působit na jednotlivé probandy jako více intimní, rozhodl jsem se je zařadit až nakonec dotazníku.
- **Sada otázek číslo 8** pak byla otázkou závěrečnou s instrukcí: “Napište cokoli, co Vás na téma subkultury napadá.“ Sloužila spíše jako zpětná vazba pro mne, jakožto výzkumníka. Vzhledem ke skutečnosti, že otázku asi polovina probandů nevyplnila, nebo se jednalo spíše o odpovědi neuceleného charakteru, jsem ji ani nezahrnul do výstupů výzkumu.

S výjimkou tří otázek se jedná výhradně o otázky s variantní možností odpovědí, díky čemuž bylo možné nasnímat relativně velké množství probandů v krátkém čase. Průměrně trvalo vyplnění dotazníku 12 minut, včetně instrukce.

5.3 Metody zpracování a analýzy dat

Vzhledem k tomu, že veškerá data byla nashromážděna metodou „tužka papír“, bylo nutné pro účely statistického zpracování převést tato data do elektronické podoby. K tomuto byl použit program Excel 2010. Dotazníkům bylo nutné přidělit unikátní kód, aby bylo možné, pokud by bylo zapotřebí, porovnat elektronicky převedené a „papírové“ dotazníky.

Pro další zpracování dat jsem použil program Statistica 12, který sloužil převážně na vytvoření kontingenčních tabulek a ověření platnosti hypotézy.

V rámci vyhodnocení jsem použil klasické statistické metody popisné statistiky. Reiterová (2008) doporučuje ke zpracování dat kategoriální povahy (jako v mém případě) kontingenční tabulky. Tato metoda je užitečná i z hlediska přehlednosti při interpretacích jednotlivých výsledků.

Pro ověření platnosti hypotézy byla zvolena metoda chí-kvadrátu.

5.4 Etické problémy a způsob jejich řešení

Zřejmě největším etickým problémem byla **ochrana osobních údajů** jednotlivých probandů. Tento problém jsem vyřešil anonymním vyplňováním dotazníků, aby byl dodržen zákon číslo 101/2000 Sb. (Příloha č. 5) o ochraně osobních údajů. Jednotliví probandi uváděli pouze pohlaví a typ školy, který navštěvují. V případě pilotní studie jsem požadoval také uvedení věku. Dále jsem pracoval pouze s těmito anonymizovanými informacemi.

Právo na **poskytnutí informací a svobodnou volbu** jsem dopředu ošetřil informováním o cíli výzkumu. S respektem ke svobodné vůli byla účast všech respondentů dobrovolná. Pakliže by se z jakéhokoliv důvodu zúčastnit nechtěli, mohli před nebo během vyplňování dotazníku kdykoliv svou participaci na výzkumu ukončit. Tuto možnost však žádný z oslovených probandů nevyužil. Návratnost dotazníků bylo 100 %.

Domníval jsem se, že po vyplnění dotazníku by mohly nastat případné nejasnosti nebo pochybnosti u účastníků studie, např. vyvolání nejasných otázek, nejistota probanda se samotnou studií či výsledky studie atd. Proto jsem se po vyplnění každé sady dotazníku, v mém případě se jednalo o vyplnění dotazníků ve třídách jednotlivých škol, zeptal na možné nejasnosti nebo otázky ohledně studie nebo jejího tématu.

Pro případ potřeby zpětného dotazování jsem na titulní stranu dotazníku (viz příloha) uvedl svou e-mailovou adresu. Tuto možnost však do dnešního dne také žádný z probandů nevyužil.

6 VÝZKUMNÝ SOUBOR

Jako cílová populace pro pilotní i hlavní výzkum byla zvolena skupina adolescentů středních škol Zlínského kraje. Hlavním důvodem výběru této věkové skupiny byla skutečnost, že právě lidé ve vývojové etapě jsou nejčastěji zastoupenou skupinou v jednotlivých subkulturách.

Dalším z důvodů, proč byla zvolena právě tato cílová populace, byla možná dostupnost samotných probandů. Tuto skutečnost jsem zjistil na základě konzultací s jednotlivými vyučujícími na středních školách ve Zlínském kraji.

6.1 Výzkumný soubor pilotní studie

Samotné šetření probíhalo v jednotlivých třídách, většinou v předmětech „Základy společenských věd“ nebo „Český jazyk“ v čase vyučování. Bylo tedy možné přímo dohlížet na vyplňování dotazníků samotnými probandy. S ohledem na dodržení studijních plánů a doby výuky byl výzkum proveden v rozmezí květen – červen 2014. Termín a čas sběru dat byl dohodnut a odsouhlasen vedením příslušné školy.

Pilotní studie se zúčastnili žáci a žákyně těchto středních škol:

- Obchodní akademie Valašské Meziříčí
- Střední škola informatiky, elektrotechniky a řemesel v Rožnově pod Radhoštěm
- Gymnázium Rožnov pod Radhoštěm.

V rámci pilotní studie byli vybráni studenti napříč středními školami, aby byla tato populace zastoupena co nejlépe reprezentativně. Bylo vybráno 28 probandů SŠ s maturitou, z toho 18 mužů a 10 žen, 36 probandů SŠ bez maturity, z toho 20 mužů a 16 žen a 33 probandů studujících na gymnázium, z toho bylo 7 mužů a 26 žen.

Charakteristiku výzkumného souboru pilotní studie z hlediska pohlaví a typu školy uvádím pro přehlednost v tabulce č. 1.

Tabulka č. 1: Charakteristika výzkumného souboru pilotní studie z hlediska pohlaví a typu školy

Typ školy	Pohlaví		Celkem
	muž	žena	
SŠ s maturitou	18	10	28
SŠ bez maturity	20	16	36
Gymnázium	7	26	33
Celkem	45	52	97

6.2 Výzkumný soubor hlavního výzkumu

Samotné šetření probíhalo v jednotlivých třídách, většinou v předmětech „Základy společenských věd“ nebo „Český jazyk“ v čase vyučování. Bylo tedy možné přímo dohlížet na vyplňování dotazníků samotnými probandy. S ohledem na dodržení studijních plánů a doby výuky byl výzkum proveden výhradně koncem listopadu a začátkem prosince, kdy výuka již nebyla příliš intenzivní a dotazníky posloužily spíše jako jisté „zpestření“ výuky. Tento fakt pravděpodobně posílil motivaci respondentů. V tu dobu se mi podařilo nasnímat cca 250 adolescentů. Poslední sběr dat proběhl začátkem února, neboť již byla na oslovených školách uzavřena pololetní klasifikace, aby rozdáání dotazníků narušovalo průběh výuky jen minimálně.

Termín a čas sběru dat byl dohodnut a odsouhlasen vedením příslušné školy.

Výzkumu se zúčastnili žáci a žákyně těchto středních škol:

- Gymnázium Ladislava Jaroše v Holešově
- Střední odborná škola Josefa Sousedíka ve Vsetíně
- Obchodní akademie Valašské Meziříčí
- Střední škola informatiky, elektrotechniky a řemesel v Rožnově pod Radhoštěm
- Gymnázium Rožnov pod Radhoštěm.

Statistiky uvádí, že ve Zlínském kraji se nachází celkově 66 středních škol. Osloveno tedy bylo 3,3% středních škol v tomto kraji (získáno: 11. 11. 2014, dostupné z: <http://www.stredniskoly.cz/seznam-skol/zlinsky-kraj/>).

Sběr dat byl zahájen 27. 10. 2014 a ukončen 10. 2. 2015. Jednalo se o třídy 3. nebo 4. ročníku středoškolského studia. Tyto třídy jsem zvolil důvodu, aby byli probandi starší 18 let.

Výzkumný soubor čítal celkově 326 probandů, z toho 9 bylo nutné vyřadit kvůli chybně vyplněnému dotazníku. Celkově jsem tedy pracoval ve výzkumné části se souborem 317 probandů, z toho 115 probandů bylo studenty SŠ s maturitou, 98 studentů SŠ bez maturity a 104 studentů gymnázií. Soubor obsahoval 107 mužů a 210 žen.

Charakteristiku výzkumného souboru z hlediska pohlaví a typu školy uvádím pro přehlednost v tabulce č. 2.

Tabulka č. 2: Charakteristika výzkumného souboru hlavního výzkumu z hlediska pohlaví a typu školy

Typ školy	Pohlaví		Celkem
	muž	žena	
SŠ s maturitou	26	78	104
SŠ bez maturity	41	74	115
Gymnázium	40	58	98
Celkem	107	210	317

7 VÝSLEDKY

V této kapitole uvádím výsledky jak pilotní studie, tak hlavního výzkumu. Vzhledem k tomu, že pilotní studie přinesla výstupy, na kterých jsem položil základ hlavního výzkumu, je podle mého názoru účelné uvést obojí.

Výsledky prezentuji v grafické formě tabulek a grafů (pro lepší přehlednost) i slovním komentářem.

7.1 Výsledky pilotní studie

Jedním z klíčových cílů pilotní studie bylo zjistit, nakolik se jednotliví studenti setkali s pojmem subkultura.

Výsledky ukazují, že většina probandů odpověděla na otázku: „*Setkal/a jste se někdy s pojmem SUBKULTURA?*“ odpověděla většina lidí negativně. 21 studentů SŠ s maturitou odpovědělo „ano“, 7 odpovědělo „ne“. U skupiny probandů SŠ bez maturity odpovědělo 6 probandů „ano“ a 30 odpovědělo „ne“. U studentů gymnázií 15 lidí odpovědělo „ano“ a 18 lidí zvolilo odpověď „ne“.

Výsledky znalosti pojmu uvádím přehledně v tabulce č. 3.

Tabulka č. 3: Odpovědi na otázku „*Setkal/a jste se někdy s pojmem SUBKULTURA?*“

Typ školy	Odpověď	
	ano	ne
SŠ s maturitou	21	7
SŠ bez maturity	6	30
Gymnázium	15	18
Celkem	42	55

Další z cílů pilotní studie bylo zjistit, které subkultury jsou v podvědomí adolescentů nejvíce známé. S využitím publikací, které se zabývají tématem subkultur, jsem vytvořil seznam celkem 24 subkultur, které se vyskytují v České republice. Tento seznam jsem následně v abecedním pořadí zakomponoval do dotazníku pilotní studie. Instrukce k této otázce zněla: „*Označte zaškrtnutím pojmy, které jsou vám známé.*“

Odpovědi na danou položku přehledně shrnuji v tabulce č. 4.

Tabulka č. 4: Znalost vybraných subkultur

Typ školy	Subkultura							
	Emo	Hackeři	Hip Hop	Motorkáři	Punk	Skate	Skinhead	Tuning
SŠ s maturitou	28	28	28	28	25	28	26	23
SŠ bez maturity	31	31	33	33	31	30	22	30
Gymnázium	31	31	31	30	32	28	27	24
Celkem	90	90	92	91	88	86	75	77

Díky pilotní studii jsem dále koncipoval hlavní výzkum. Ze seznamu uvedených subkultur jsem do další fáze vybral pouze ty, které v pilotní studii zvolilo jako známé více než 75% dotázaných probandů. V dalším postupu jsem tedy vycházel z výsledku pilotní studie, a proto jsem dále pracoval s problematikou u 8 subkultur, které vybrali dotázaní adolescenti.

7.1 Výsledky hlavního výzkumu

V následující části představuji postupně výstupy dotazníkového šetření. Pro přehlednost se věnuji jednotlivým sadám odděleně v pořadí, v jakém byly pokládány v rámci dotazníkového šetření.

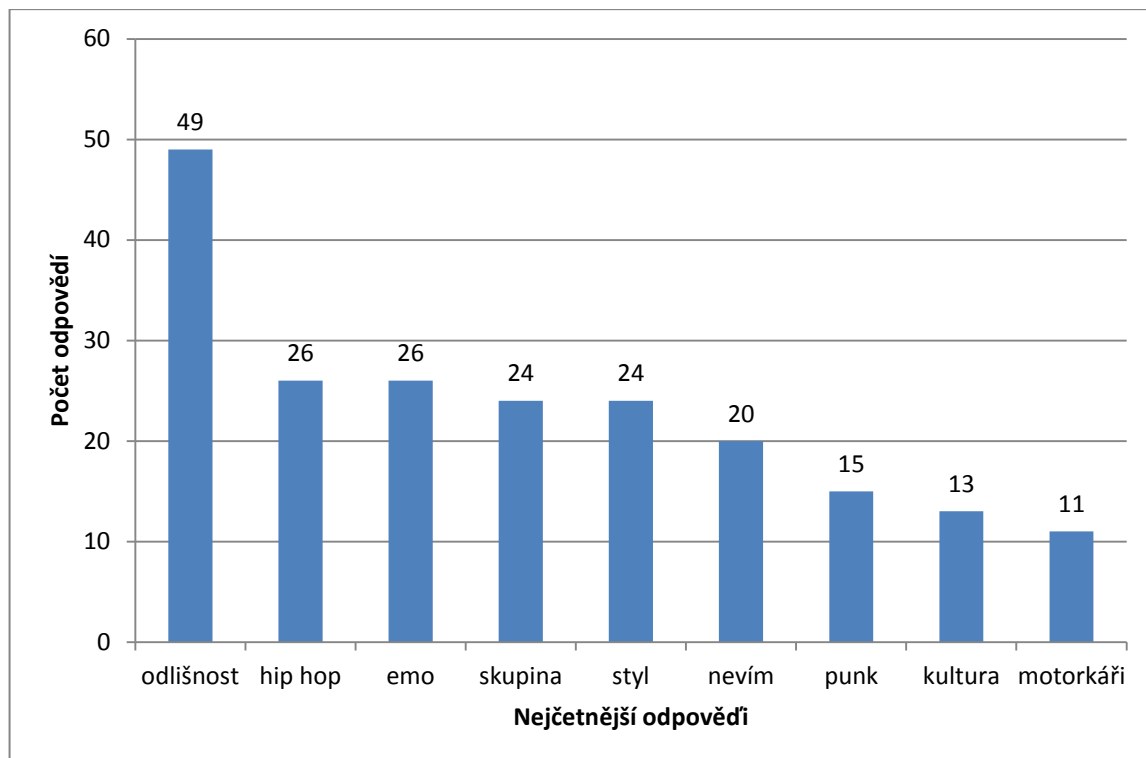
SADA OTÁZEK Č. 1

První sada obsahovala pouze jedinou otázku. Tato otázka byla otevřená ve znění: „*Když se řekne subkultura, která první 3 slova Vás napadnou?*“ Následně měli adolescenti na 3 řádky pod sebou napsat 3 slova, která se jim při tomto pojmu vybaví.

Z celkového počtu 317 probandů uvedlo nejvíce z dotázaných slovo „odlišnost.“ Dále uvedlo 26 adolescentů „Hip Hop“ a „Emo“, 24 lidí uvedlo slova skupina a styl, 20 dotázaných odpovědělo „nevím“, 15 lidí „Punk“, 13 dotázaných „subkultura“ a 11 adolescentů „Motorkáři.“ Ostatní odpovědi byly spíše ojedinělé. Zajímavé bylo, že 5 probandů z 50 dotázaných na nejmenované střední škole uvedlo odpověď „cikáni.“

Výstupy z dané oblasti shrnuji přehledně v grafu č. 1.

Graf č. 1: Nejčtenější spontánně uváděná slova na téma subkultury

SADA OTÁZEK č. 2

Sada otázek číslo 2 obsahovala 8 otázek, které měly odhalit, jak vnímají adolescenti jednotlivé subkultury. Probandi měli možnost výběru 3 možností, jak vnímají danou subkulturu. Nejvíce probandů vnímá dané subkultury neutrálně. Dále nejvíce pozitivně jsou hodnoceny subkultury Hip Hop a Motorkáři. Naopak nejvíce negativní hodnocení se projevilo u subkultur Emo a Skinheads.

Výstupy z dané oblasti shrnují přehledně v tabulce č. 5.

Tabulka č. 5: Vnímání jednotlivých subkultur

Subkultura	Odpověď			
	pozitivně	neutrálně	negativně	celkem
Hip Hop	114	158	45	317
Motorkáři	114	168	35	317
Emo	6	119	192	317
Hackeři	38	136	143	317
Punk	45	168	104	317
Skate	112	168	37	317
Tuning	98	186	33	317
Skinheads	26	99	192	317

Dále výsledky zpracovávám ve formě tabulek, které uvádějí dvě nejpozitivněji hodnocené subkultury (Hip Hop a Motorkáři) a dvě nejvíce negativně hodnocené subkultury (Emo a Skinheads) podle typu školy respondentů.

Tabulka č. 6: Hodnocení subkultury Hip Hop podle typu škol respondentů.

Typ školy	Odpověď			
	pozitivně	neutrálně	negativně	celkem
Gymnázium	29	54	21	104
SŠ s maturitou	39	65	11	115
SŠ bez maturity	46	39	13	98
Celkem	114	158	45	317

Tabulka č. 7: Hodnocení subkultury Motorkáři podle typu škol respondentů.

Typ školy	Odpověď			
	pozitivně	neutrálně	negativně	celkem
Gymnázium	39	51	14	104
SŠ s maturitou	36	69	10	115
SŠ bez maturity	39	48	11	98
Celkem	114	168	35	317

Tabulka č. 8: Hodnocení subkultury Emo podle typu škol respondentů.

Typ školy	Odpověď			
	pozitivně	neutrálně	negativně	celkem
Gymnázium	2	43	59	104
SŠ s maturitou	3	45	67	115
SŠ bez maturity	1	31	66	98
Celkem	6	119	192	317

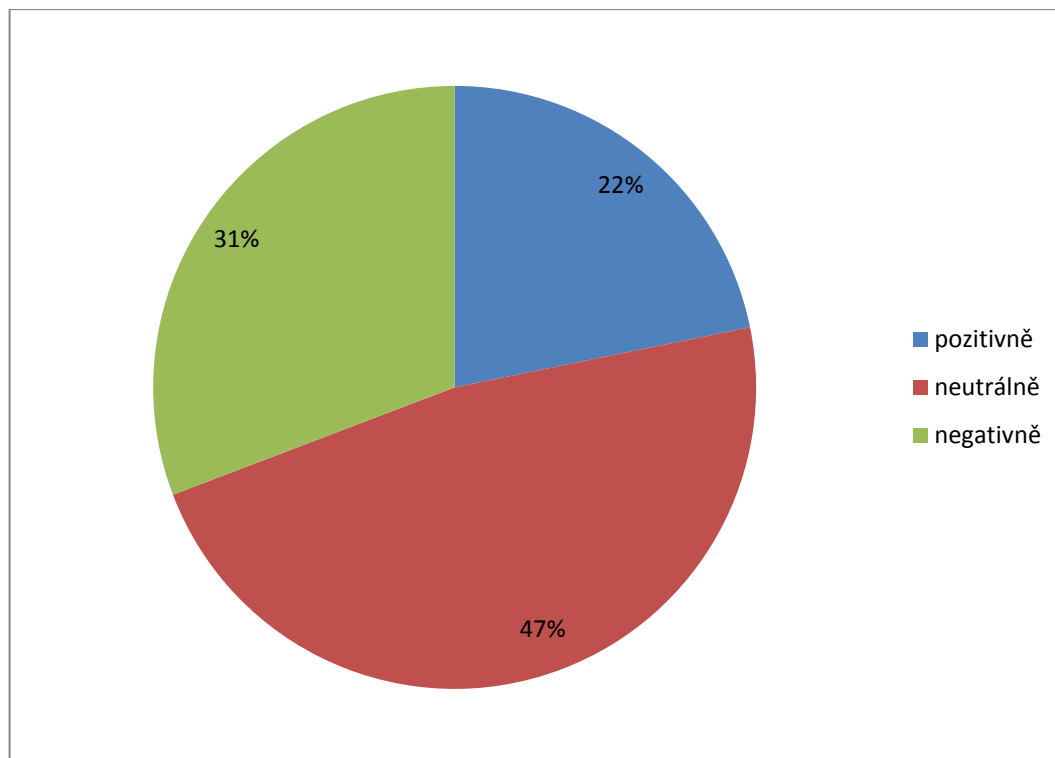
Tabulka č. 9: Hodnocení subkultury Skinheads podle typu škol respondentů.

Typ školy	Odpověď			
	pozitivně	neutrálně	negativně	celkem
Gymnázium	3	20	81	104
SŠ s maturitou	8	40	67	115
SŠ bez maturity	15	39	44	98
Celkem	26	99	192	317

Souhrnně lze konstatovat, že nejvíce probandů vnímá subkultury neutrálně. Pozitivně vnímá subkultury naopak nejméně probandů.

Výstupy z dané oblasti shrnují přehledně v grafu č. 2.

Graf č. 2 Vnímání subkultur dotázanými adolescenty

SADA OTÁZEK č. 3

Sada otázek číslo 3 obsahovala pouze jedinou otázku. Jednalo se o variantní typ doplnění věty, která zněla: „*Subkultura je podle vás...*“. Možnosti, jak doplnit tuto položku byly: „jiný projev životního stylu - něco nemorálního - nevím - jiná odpověď.“

Většina probandů vnímá subkulturu jako „jiný projev životního stylu.“ 23 probandů uvedlo odpověď „nevím.“

Tabulka č. 10 Hodnocení pojmu subkultura

Typ školy	Odpověď				
	jiný projev životního stylu	něco nemorálního	nevím	jiná odpověď	celkem
Gymnázium	90	3	1	10	104
SŠ s maturitou	100	3	5	7	115
SŠ bez maturity	75	4	17	2	98
Celkem	265	10	23	19	317

SADA OTÁZEK č. 4

Sada otázek označená číslem 4 měla zjistit, jak moc se probandů z řad adolescentů setkali se členy jednotlivých subkultur. Opět se jednalo o variantní typ otázky, kdy měli jednotliví probandů na výběr ze šesti možností: „nikdy – média - náhodné setkání – doslech - kluby, hospody - jsem členem subkultury“.

Přehled odpovědí uvádí souhrnně tabulka č. 11.

Tabulka č. 11: Setkání probandů s konkrétními subkulturami

Subkultura	Odpověď						Celkem
	nikdy	média	náhodné setkání	doslech	kluby, hospody	jsem člen subkultury	
Hip Hop	4	45	126	43	85	14	317
Motorkáři	8	28	171	61	34	15	317
Emo	35	77	129	67	4	5	317
Hackeři	49	165	34	45	16	8	317
Punk	35	62	133	54	26	7	317
Skate	14	22	154	52	71	4	317
Tuning	46	78	81	66	39	7	317
Skinheads	39	82	131	46	16	3	317

Subkultura Hackeři je nejznámější subkulturou v oblasti hromadných médií (internet, televize,...). Tuto variantu zvolilo celkově 165 probandů z 317 dotázaných. V další tabulce uvádím podrobnější analýzu o setkání se subkulturou Hackeři podle typu škol probandů.

Tabulka č. 12: Setkání se subkulturou Hackeři podle typu škol probandů.

Typ školy	Odpověď						Celkem
	nikdy	média	náhodné setkání	doslech	kluby, hospody	jsem členem subkultury	
Gymnázium	13	65	11	11	2	2	104
SŠ s maturitou	16	63	8	16	9	3	115
SŠ bez maturity	20	37	15	18	5	3	98
Celkem	49	165	34	45	16	8	317

Subkultura Hip Hop je nejznámější subkulturou v oblasti klubů a hospod,... Celkem 85 z 317 dotázaných. Výstupy uvádím v tabulce č. 13.

Tabulka č. 13: Setkání se subkulturou Hip Hop podle typu škol probandů.

Typ školy	Odpověď						Celkem
	nikdy	média	náhodné setkání	doslech	kluby, hospody	jsem členem subkultury	
Gymnázium	1	11	49	17	25	1	104
SŠ s maturitou	2	15	48	9	33	8	115
SŠ bez maturity	1	19	29	17	27	5	98
Celkem	4	45	126	43	85	14	317

Subkultura Skate je nejznámější subkulturou v oblasti klubů a hospod... Celkem 71 z 317 dotázaných. Výstupy uvádím v tabulce č. 14.

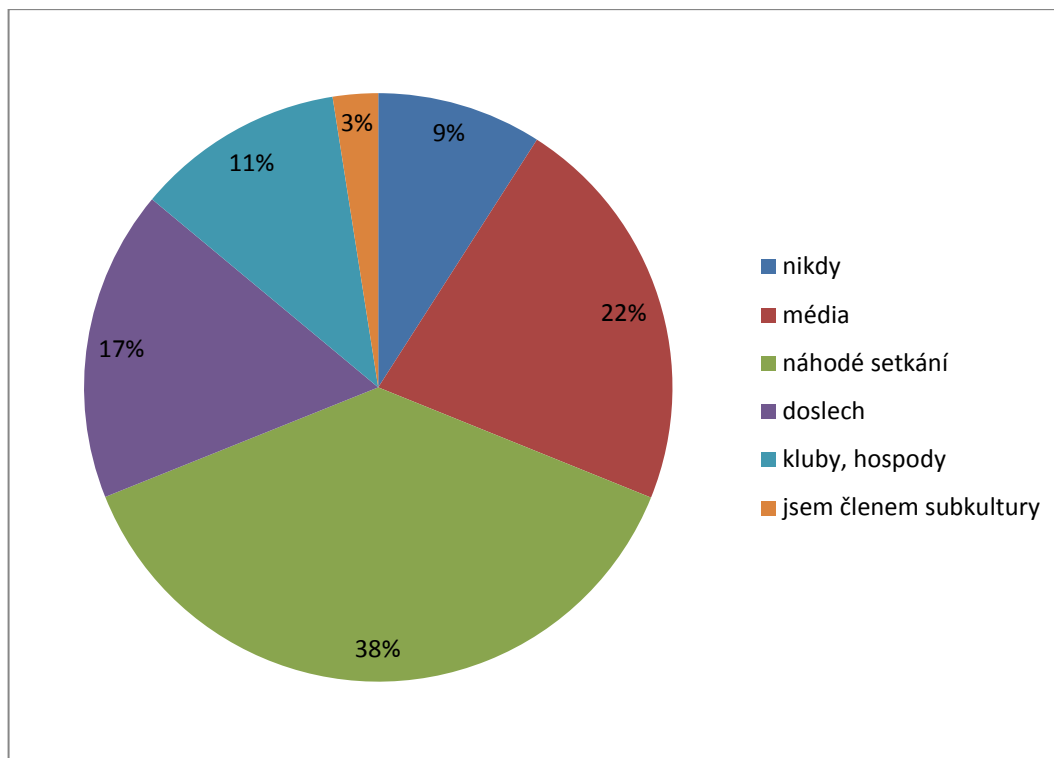
Tabulka č. 14: Setkání se subkulturou Skate podle typu škol probandů.

Typ školy	Odpověď						Celkem
	nikdy	média	náhodné setkání	doslech	kluby, hospody	jsem členem subkultury	
Gymnázium	3	6	52	23	19	1	104
SŠ s maturitou	5	3	61	14	31	1	115
SŠ bez maturity	6	13	41	15	21	2	98
Celkem	14	22	154	52	71	4	317

Souhrnný výskyt setkání s pojmem „subkultura“ u dotázaných probandů ukazuje přehledně graf č. 3.

Graf č. 3: Souhrnný výskyt setkání s pojmem „subkultura“

SADA OTÁZEK Č. 5

Otázky v sadě číslo 5 měly zjistit, jaký názor mají adolescenti na subkultury v jednotlivých oblastech života. K této sadě otázek se také vztahovala moje hypotéza, která měla zjistit rozdíl ve vnímání subkultur v běžných situacích života mezi muži a ženami.

Pro lepší představu dále předkládám kontingenční tabulky odpovědí probandů v závislosti na jednotlivých školách.

Na otázku: „*Myslíte si, že členství v subkultuře by mělo být trestné?*“, odpovědělo z celkového počtu 317 probandů 226 negativně, respektive uvedli možnost „určitě ne“ nebo „spíše ne.“ Pouze 10 probandů uvedlo možnosti „spíše ano“ nebo „určitě ano.“ 41 probandů uvedlo odpověď „nevím.“

Odpovědi na výše uvedenou otázku páté sady uvádím přehledně v tabulce č. 15.

Tabulka č. 15: Odpovědi na otázku: „Myslíte si, že členství v subkultuře by mělo být trestné?“ podle typu škol probandů

Typ školy	Odpověď					Celkem
	určitě ne	spíše ne	nevím	spíše ano	určitě ano	
Gymnázium	66	30	8	0	0	104
SŠ s maturitou	57	42	10	4	2	115
SŠ bez maturity	39	32	23	3	1	98
Celkem	162	104	41	7	3	317

Na otázku: „Jsou Vám projevy členů subkultur nepříjemné?“ odpovědělo z celkového počtu 317 probandů 232 negativně, respektive uvedli odpověď „určitě ne“ nebo „spíše ne.“ 47 uvedlo odpověď „spíše ano“ nebo „určitě ano“. 38 probandů odpovědělo „nevím.“

Odpovědi na výše uvedenou otázku páté sady uvádím přehledně v tabulce č. 16.

Tabulka č. 16: Odpovědi na otázku: „Jsou Vám projevy členů subkultur nepříjemné?“ podle typu škol probandů

Typ školy	Odpověď					Celkem
	určitě ne	spíše ne	nevím	spíše ano	určitě ano	
Gymnázium	22	63	10	7	2	104
SŠ s maturitou	27	51	14	13	10	115
SŠ bez maturity	29	40	14	12	3	98
Celkem	78	154	38	32	15	317

Na otázku: „Vadí Vám, když členové subkultury vychovávají dítě?“, odpovědělo 222 adolescentů „určitě ne“ nebo „spíše ne.“ 33 adolescentů uvedlo odpovědi „spíše ano“ nebo „určitě ano.“ 62 adolescentů uvedlo odpověď „nevím.“

Odpovědi na výše uvedenou otázku páté sady uvádím přehledně v tabulce č. 17.

Tabulka č. 17: Odpovědi na otázku: „Vadí Vám, když členové subkultury vychovávají dítě?“ podle typu škol probandů.

Typ školy	Odpověď					Celkem
	určitě ne	spíše ne	nevím	spíše ano	určitě ano	
Gymnázium	43	34	21	5	1	104
SŠ s maturitou	48	36	15	13	3	115
SŠ bez maturity	33	28	26	7	4	98
Celkem	124	98	62	25	8	317

Na otázku: „Měli by podle Vás členové jednotlivých subkultur zákaz pracovat s dětmi a mládeží?“ uvedlo 191 lidí zamítavou odpověď, respektive „určitě ne“ nebo „spíše ne.“ 63 lidí uvedlo odpověď „určitě ano“ nebo „spíše ano.“ 63 probandů uvedlo odpověď „nevím.“ Odpovědi na výše uvedenou otázku páté sady uvádím přehledně v tabulce č. 18.

Tabulka č. 18: Odpovědi na otázku: „Měli by podle Vás členové jednotlivých subkultur zákaz pracovat s dětmi a mládeží?“ podle typu škol probandů.

Typ školy	Odpověď					Celkem
	určitě ne	spíše ne	nevím	spíše ano	určitě ano	
Gymnázium	31	36	18	17	2	104
SŠ s maturitou	32	38	25	14	6	115
SŠ bez maturity	30	24	20	16	8	98
Celkem	93	98	63	47	16	317

Následujících šest otázek páté sady mělo za úkol zjistit, kolik adolescentů by tolerovalo člena jakékoliv subkultury za člověka v jejich blízkosti. Při pokládání otázek jsem se zaměřil na oblast rodiny, pracovního/školního kolektivu a lidi, které běžně potkáváme (kamarádi, sousedé). Otázka zněla: „Toleroval byste člena subkultury za svého sourozence, rodiče, kamaráda...“

Tyto otázky byly klíčové především kvůli ověření platnosti mé hypotézy. V mém případě se jednalo o ověření rozdílu mezi dvěma proměnnými. Tuto hypotézu jsem ověřil metodou chí-kvadrátu.

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^k \frac{(X_i - Np_i)^2}{Np_i} \quad (\text{vzorec pro výpočet chí-kvadrátu})$$

Výsledky výpočtů uvádím v tabulce č. 19.

Tabulka č. 19: Chí kvadrát

	Chí kvadrát	Stupně volnosti	P - hodnota
Pearsonův chí kvadrát	28,06901	Df = 24	p=,25714
M – W chí kvadrát	29,25417	Df = 24	p=,21071

Z uvedených výsledků vyplývá, že p-hodnota v případě Pearsonova chí kvadrátu nabyla hodnoty $p=0,25714$ a v případě Man–Whitneyova chí–kvadrátu hodnoty $p=0,21071$.

Z uvedených výsledků vyplývá, že **nepřijímám alternativní hypotézu H1**: „*Mezi muži a ženami je signifikantní rozdíl v ochotě přijmout členy jednotlivých subkultur za osoby blízké.*“ Znamená to, že **mezi muži a ženami není prokázán signifikantní rozdíl** v ochotě přijmout členy jednotlivých subkultur za osoby blízké.“

SADA OTÁZEK Č. 6

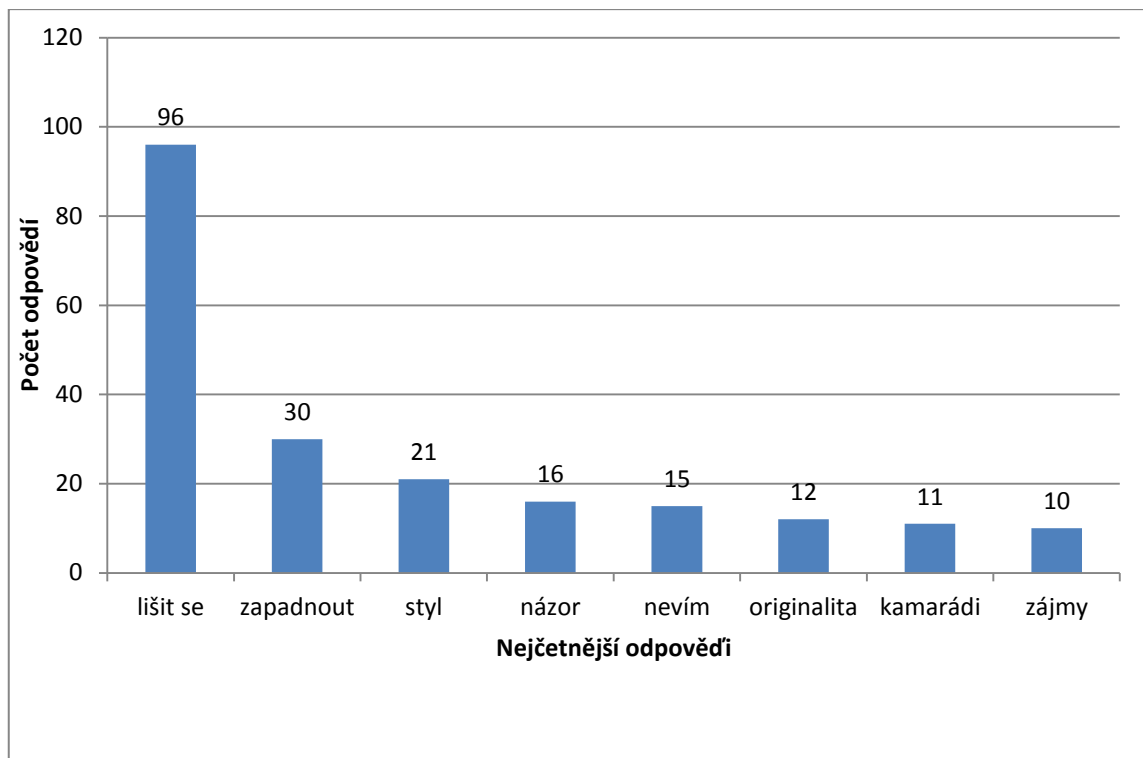
Tato sada obsahovala pouze jedinou otevřenou otázku, která zněla: „*Co podle Vás láká jedince být členem subkultury?*“

Nejčtenější odpověď na tuto otázku byla „lišit se.“ Uvedlo ji 96 lidí z celkového počtu 317 dotázaných probandů. 30 dotázaných adolescentů uvedlo odpověď „zapadnout“, nejčastěji formulovaná odpověď byla: „chtějí někam zapadnout“ nebo jen „někam zapadnout.“ 21 dotázaných adolescentů uvedlo odpověď „styl“, 16 dotázaných adolescentů si myslí, že nejčastějším motivem vstupu do subkultury je „názor“, 15 dotázaných adolescentů odpovědělo „nevím“, 12 dotázaných adolescentů „originalita“, 11 dotázaných adolescentů uvedlo „kamarády“ a 10 dotázaných adolescentů si myslí, že nejčastějším motivem jsou „zájmy.“

Další odpovědi byly například „zábava“, kterou uvedlo 6 dotázaných a 3 probandi uvedli slovo „hudba.“

Výstupy dále uvádím v přehledné podobě v grafu č. 4.

Graf č. 4: Nejčastější odpovědi na otázku „Co podle Vás láká jedince být členem subkultury?“

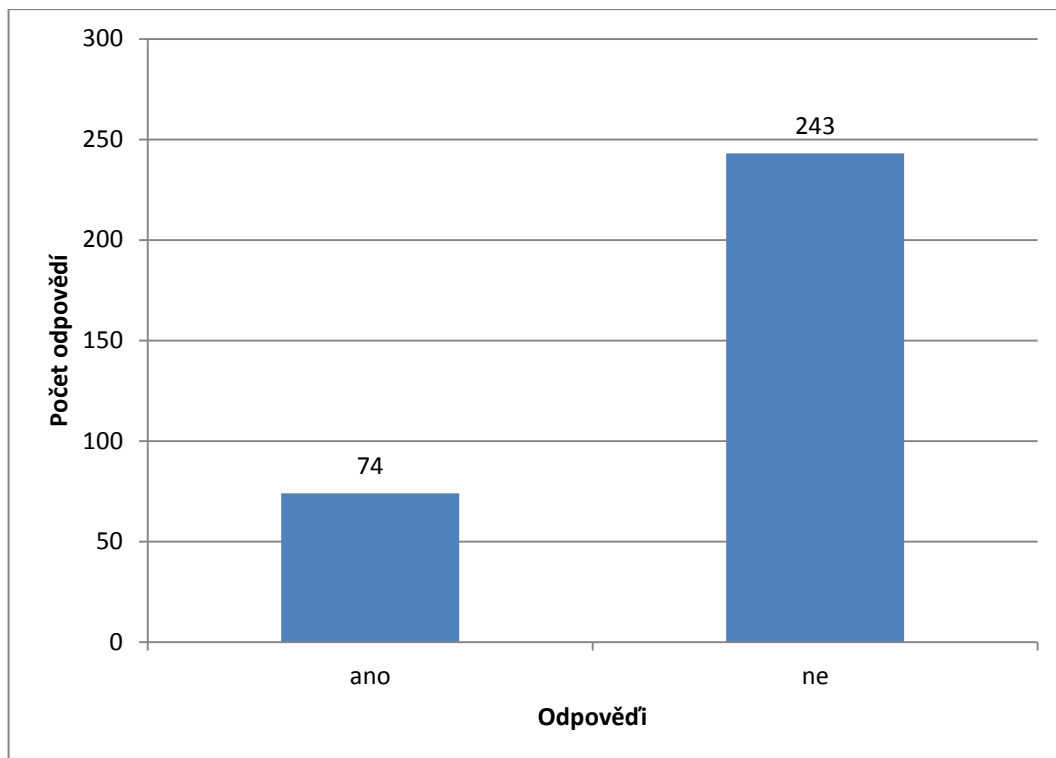
SADA OTÁZEK Č. 7

Tato sada obsahovala jednu otázku a s variantou odpovědi „ano – ne“. V případě odpovědi „ano“ bylo dále zjišťováno upřesnění. Základní otázka této sady měla zjistit, kolik probandů se považuje za člena nějaké subkultury. Přesné otázky bylo: „*Považujete se za člena nějaké subkultury?*“

Z celkového počtu 317 se 74 považuje za člena subkultury a 243 adolescentů členství v subkultuře nepotvrzují.

Výstupy dále uvádím v přehledném grafu č. 5.

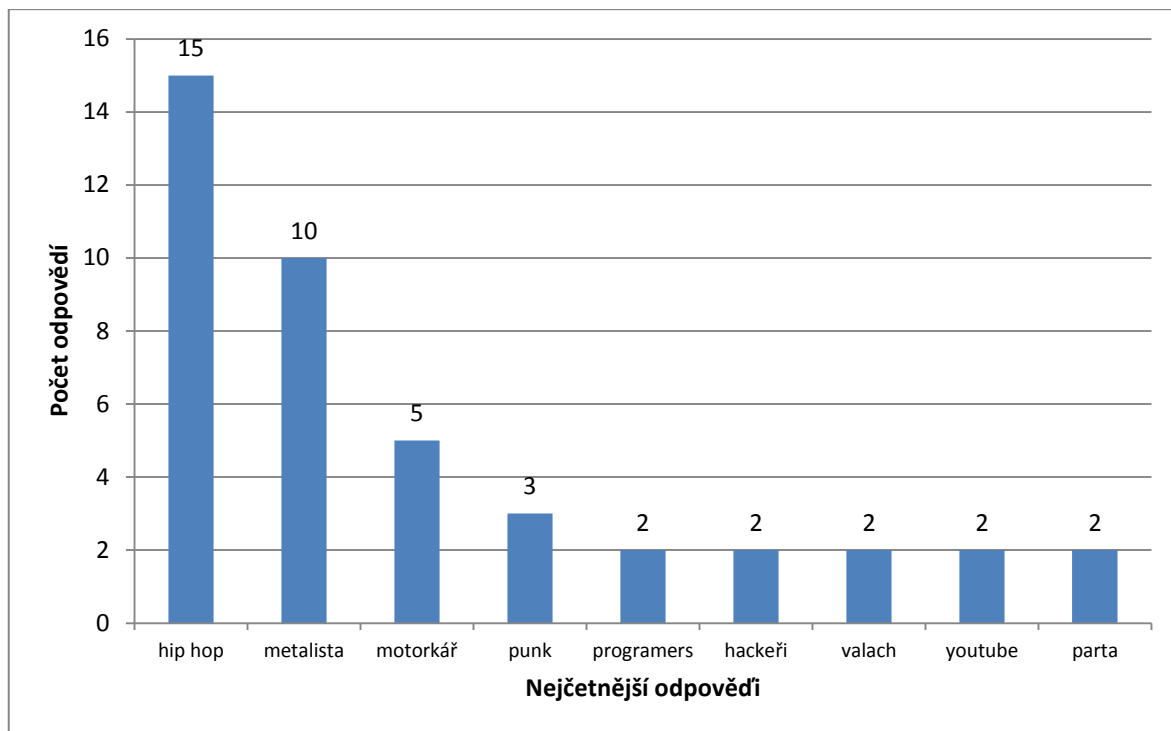
Graf č. 5 Odpovědi na otázku: „Považujete se za člena nějaké subkultury?“

Podotázka 7a měla zjistit, do jaké subkultury patří probandi, kteří v otázce číslo 7 odpověděli, že se považují za člena subkultury. 15 z celkových 74 probandů uvedlo subkulturu „Hip Hop“, 10 probandů uvedlo „Metalista“, 5 dotázaných adolescentů se považuje za součást subkultury „Motorkáři“, 3 probandi uvedli subkulturu „Punk“ a 2 dotázaní adolescenti odpověděli možnostmi „Programers, Hackeři, valach, youtube a parta.“ Ostatní odpovědi byly pouze v řádech jednotlivců.

Jednotlivé odpovědi uvádím dále v přehledné podobě grafu č. 6.

Graf č. 6: Nejčastěji uváděné členství v subkulturách u dotázaných probandů.

8 DISKUZE

Výsledky ukazují, že subkultura Skinheads, je vnímána především negativně. Tento fakt koresponduje s výzkumem Smolíka (2010), který provedl výzkum na „sociálně patologické jevy“ u subkultur mládeže. Z jeho výsledků je patrné, že právě subkultura skinheads je nejvíce spojovaná s problematikou násilí.

Výsledky také ukazují, že nejpozitivněji je tato subkultura vnímána u studentů středních škol bez maturity (konkrétně 23 z 98 probandů hodnotilo subkulturu skinheads pozitivně). Výzkum Farina a Seidel-Pielena (in Smolík, 1993) prokázal, že takřka polovina příslušníků hnutí Skinheads (konkrétně 47,6 %), jsou svým povoláním „dělníci nebo učni.“

Kolářová (2011) uvádí, že podle dotazovaných probandů, v rámci jejího výzkumu, je Hip Hop subkultura, která přijímá každého nového člena, který má o členství a tento styl života zájem, nezávisle na věku, rase či sociálním postavení. Tyto výsledky také korespondují s mým výzkumem, neboť subkultura Hip Hop byla jednotlivými adolescenty hodnocena zcela nejvíce pozitivně.

Genderové zastoupení je v každé subkultuře jiné. Kolářová (2011) uvádí, že zastoupení i role žen je napříč jednotlivými subkulturami rozdílné. Nejpatrnější absence žen, se vyskytuje u subkultury skinheads. V subkultuře Hip Hop je zase dívčí styl v silné opozici proti stylu mužskému. Punk žádné významnější rozdíly v otázce genderu nemá. Je zřejmé, že otázka genderu v jednotlivých subkulturách je dosti složitá. V mém výzkumu se však nepotvrdilo, že by se u probandů, z řad adolescentů, vyskytovaly významné rozdíly v oblasti tolerance jednotlivých subkultur mezi dotázanými muži a ženami.

Jednou z oblastí, které považuji za slabinu mé práce je výběr vzorku, zaměřený pouze na probandy z oblasti Zlínského kraje. Dosažené výsledky tedy není možné zobecnit na celou populaci adolescentů.

Vzhledem k faktu, že ve Zlínském kraji se nachází celkem 66 středních škol (<http://www.stredniskoly.cz/seznam-skol/zlinsky-kraj/>), je i zobecnění výsledků na oblast Zlínského kraje dosti problematické, protože vzorek zahrnoval pouze 5 středních škol. Nebyly zde vůbec zastoupeny například školy umělecky zaměřené, i když se domnívám, že tito probandi by výsledky ovlivnili.

Vzorek probandů taktéž nezahrnoval adolescenty, kteří mají pouze základní vzdělání a střední školu jakéhokoliv zaměření nikdy nestudovali.

Zastoupení proměnné pohlaví bylo 210 žen a 107 mužů, tudíž nebyla zcela vyvážena tato proměnná. Je možné, že tato skutečnost ovlivnila testování stanovené hypotézy. Nabízí se otázka, jestli jedna stanovená hypotéza nebyla pro účely výzkumu málo. Možná by bylo zajímavé rozšířit danou statistiku a stanovit si hypotézu, která by se zabývala vztahem adolescentů a středních škol. Tyto vztahy jsem se pokusil zachytit v deskriptivní statistice. Pro výzkumné účely byl použit nestandardizovaný dotazník vlastní konstrukce. Domnívám se, že i tento fakt mohl přispět k možné odchylce, co se věrohodnosti výsledků týče. Z výsledků, uvedených v grafu č. 6 je zřejmé, že jako druhá nejčastěji vyskytovaná subkultura u adolescentů jsou Metalisté. Tuto subkulturu jsem se rozhodl nezařadit do pilotní studie především z důvodu příliš velké pestrosti tohoto stylu, který se dá jen těžce shrnout jako jediná subkultura. Avšak vzhledem k výsledkům jsem si uvědomil, že tato subkultura by měla mít v mé studii také místo.

Domnívám se, že výsledky mého výzkumu by mohly být přínosné především v oblasti školství. Z výzkumu vyplývá, že 47 % adolescentů vnímá subkultury jako neutrální. 31 % je vnímá negativně a 22 % pozitivně. Je zřejmé, že v této oblasti existují mezi probandy z řad adolescentů jisté rozpory a nejasnosti.

Během sběru dat pro tento výzkum jsem se setkal s pozitivním ohlasem. Na jedné z dotázaných škol jsem byl požádán o krátkou přednášku či seznámení s problematikou subkultur, v rámci volnějšího, předvánočního programu výuky. Možná by bylo užitečné nabídnout problematiku subkultur vyučujícím humanitně zaměřených předmětů na středních školách, jako téma do výuky. Během snímání probandů na jednotlivých školách jsem si uvědomil, že mnoho otázek zůstává nezodpovězených.

Kvantitativní přístup, který jsem si zvolil, neumožňuje hlubší analýzu názorů na subkultury u jednotlivých probandů. Během zpracovávání dat mne napadlo mnoho otázek, na které by bylo dobré se jednotlivých probandů doptat. Především skutečnost, proč byly některé subkultury vnímány více pozitivně a některé naopak negativněji by, podle mého názoru, byla otázka, která by stála za provedení dalšího výzkumu. Domnívám se, že případný navazující výzkum by měl být spíše kvalitativně zaměřený, především z výše uvedených důvodů.

9 ZÁVĚRY

Z výsledků empirické části vyplývají následující zjištění:

Potvrdilo se, že pojem subkultura je pro populaci adolescentů sále méně známý. Více než polovina probandů odpověděla, že se s pojmem subkultura nikdy nesešlo.

Také povědomí o jednotlivých subkulturách se značně liší. Jako nejznámější subkultury zde byly označeny Hip Hop, Motorkáři, Hackeři, Emo, Punk, Skate, Skinheads a Tuning.

Je zřejmé, pojem „odlišnost“ se v podvědomí adolescentů vyskytuje zdaleka nejčastěji.

Nejpozitivněji hodnocené subkultury byly Hip Hop a Motorkáři. Naopak nejméně pozitivní hodnocení obdržely subkultury Emo a Skinheads. Hodnocení však závisí na typu školy, neboť subkulturu Skinheads ohodnotilo 23 z 98 studentů střední školy s maturitou pozitivně, kdežto na gymnáziích je hodnotili pozitivně pouze 3 probandi ze 104. Na středních školách s maturitou 8 lidí ze 115.

Nejvíce probandů vnímá subkultury neutrálně, naopak nejméně adolescentů vnímá subkultury pozitivně. Nejčastější místo setkávání s jednotlivými subkulturami uvedli probandi možnost „náhodné setkání na ulici.“ Druhá nejčastější odpověď na stejnou otázku byly média.

Většina probandů si myslí, že členství v subkultuře by nemělo být trestné. Pouze malé procento lidí (3,17 %) se domnívá o opaku.

Testovaná hypotéza prokázala, že v toleranci subkultur není mezi dotázanými muži a ženami signifikantní rozdíl.

Ukázalo se, že většina adolescentů se nepovažuje za součást subkultury.

Z těch, kteří se za členy subkultury naopak považují, uvedlo nejvíce lidí odpověď Hip Hop a Metalisté.

SOUHRN

Cílem této práce bylo seznámit s tématem subkultur a obdobím adolescence, popsat a interpretovat názory, které zastávají probandi z řad adolescentů, vzhledem k vybraným subkulturám mládeže. Byla stanovená hypotéza, která zkoumala vztah mezi muži a ženami na danou problematiku.

V teoretické části jsem vycházel především ze zdrojů, zabývajících se problematikou subkultur. Mou snahou bylo logicky zkombinovat relevantní zdroje, zabývající se danou problematikou z oblasti subkultur a adolescence. Pokusil jsem se poukázat na určitou vazbu mezi těmito dvěma pojmy. Otázku vybraných subkultur jsem rozpracoval v rovině obecné, která se týkala všech zmíněných subkultur. Dále je každé jednotlivé subkultuře věnovaná krátká kapitola, která má za účel zachytit její základní problematiku. Velmi okrajově jsem se zmínil o jistých společných znacích sekt a kultů, právě s oblastí dané problematiky, neboť jsem tyto souvislosti považoval za relevantní, vzhledem k dané problematice. V této části také odkazuji na výzkumy, zabývající se právě otázkou subkultur. Mým záměrem bylo vybrat jednotlivé výzkumy tak, aby byla zmíněna problematika subkultur v USA, západní i východní části Evropy a především v České republice.

V empirické části jsem se rozhodl pro kvantitativní typ výzkumu. Tento typ byl zvolen především k poměrně velkému vzorku adolescentů, kde by bylo kvalitativní zpracování značně neefektivní.

Největší problém bylo definovat pojem subkultura, popřípadě vybrat několik subkultur k podrobnější analýze. Vzhledem k tomu, že seznam subkultur prakticky neexistuje, vybral jsem z odborné literatury 24 nejčastěji zmiňované subkultury na území České republiky. Tento seznam jsem využil při mé pilotní studii. Té se zúčastnilo 97 adolescentů středních škol, kde byly zastoupeny gymnázia, střední školy s maturitou a střední školy bez maturity/učební obory. Výsledky pilotní studie ukázaly, že většina adolescentů se nikdy s pojmem subkultura nesešla. Z výsledků pilotní studie bylo vybráno 8 subkultur, se kterými jsem dále pracoval.

Protože se v Českém jazyce nevyskytuje standardizovaný dotazník, který by mapoval danou problematiku, pokusil jsem se vytvořit dotazník vlastní konstrukce. Ten vycházel

především z odborné literatury a již použitého výzkumu na obdobné téma, zaměřeném právě na věkovou skupinu adolescentů.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkově 326 probandů, z čehož dotazníky 317 dotázaných byly podrobeny analýze dat. Zbylých 9 dotazníků bylo vyloučeno z důvodu špatného vyplnění. Celkově bylo do výzkumu zahrnuto 5 středních škol ve Zlínském kraji. návratnost vyplněných dotazníků na jednotlivých školách byla 100 %.

V empirické části jsem definoval výzkumný problém. Byla provedena důkladná deskriptivní statistika a také stanovena jedna hypotéza. Zpracování dat proběhlo v programech *Excel 2010* a *Statistica 12*. Vzhledem ke skutečnosti, že veškeré dotazníky byly vyplňovány metodou „tužka papír“, bylo nutné tato data převést do elektronické podoby. Právě k těmto účelům sloužil program *Excel 2010*. Statistické výpočty byly provedeny metodou kontingenčních tabulek, ověření hypotézy následně metodou chí-kvadrátu. Tyto statistické operace byly vykonány právě v programu *Statistica 12*. Metody i způsob zpracování dat jsem si zvolil především kvůli kategoriální povaze dat. Jelikož se nejednalo o data metrická, bylo nutné zvolit neparametrické metody.

Po podrobení dat těmto několika analýzám jsem popsal a interpretoval výsledky výzkumu. Snažil jsem se o co možná největší přehlednost, a tudíž jsem tyto výsledky interpretoval především prostřednictvím grafů a tabulek. Ve výsledkové části práce jsem zamítl stanovenou hypotézu. Nejdůležitější výsledky jsem interpretoval v kapitole „Závěry.“ V „Diskusi“ jsem se zabýval nedostatky mého výzkumu a způsobům, jak by bylo možné těmto chybám předejít. Snažil jsem se také srovnat výsledky mého výzkumu s výsledky výzkumů minulých, které ve většině případů spolu korespondovaly.

Možný praktický dopad mé práce spatřuji především v oblasti školství, zejména v možnosti zahrnout téma subkultur jako náplň výuky. Z výsledků vyplývá, že znalost tématu není nějak velká, přitom se toto téma dotýká především oslovené generace.

Práci bych rád rozšířil v rámci magisterské diplomové práce.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY

- BARRETT, L., DUNBAR, R. I. M., a LYCETT, J. (2007). *Evoluční psychologie člověka*. Praha: Portál.
- BARTUŠKOVÁ, I. (2011). „Live to ride – ride to live“ *Analýza motorkářské subkultury*“ Brno: Masarykova Univerzita.
- CAKIRPALOGLU, P. (2012). *Úvod do psychologie osobnosti* Praha: Grada Publishing.
- COWAN, Douglas E., BROMLEY, David G. (2013) *Sekty a nová náboženství* Praha: Grada Publishing.
- GELDER, K., THORNTON, S. (1997). *The Subcultures Reader*. London and New York: Routledge.
- HARTL, P., HARTLOVÁ, H. (2000). *Psychologický slovník* Praha: Portál.
- HEBDIGE, D. (2012). *Subkultura a styl*. Praha: Dauphin.
- HLAVENKA, J. a kol. (1997). *Výkladový slovník výpočetní techniky a komunikací*. Praha: Computer Press.
- FERJENČÍK, J. (2000). *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. Praha: Portál.
- KÁBRT, J., KÁBRT, J. (1988). *Lexicon medicum*. Praha: Avicenum.
- KOLÁŘOVÁ, M., ORAVCOVÁ, A. (2011). *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České republice* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON)
- LEVY, S. (1984). *Hackers, Heroes of the Computer Revolution*. Doubleday: New York.
- LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. (2006). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing.
- MURPHY, F. R. (2006). *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON.
- REITEROVÁ, E. (2008). *Základy psychometrie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- REITMAIEROVÁ, L. (2009). *Postoje k homosexualitě – historie a současnost*. Pardubice: Univerzita Pardubice.

- ŘÍČAN, P. (2007). *Psychologie náboženství a spirituality*. Praha: Portál
- ŘÍČAN, P. (2004). *Cesta životem*. Praha: Portál.
- SMOLÍK, J. (2010). *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada Publishing.
- VÁGNEROVÁ, M. (2000). *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál.
- VLADIMIR 518. (2011). *Kmeny: současné městské subkultury*. Praha: Bigg Boss & Yinachi.
- VLADIMIR 518 a kol. (2012). *Kmeny 0: městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989*. Praha: Bigg Boss & Yinachi.
- VOJTÍŠEK, Z., DUŠEK, P., MOTL, J. (2012). *Spiritualita v pomáhajících profesích*. Praha: Portál.
- VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. (2008). *Sociální psychologie*. Praha: Grada.
- YABLONSKI, L. (1962). *The violent gang*. New York: Lexington Books

Internetové zdroje:

- Cave, S. (2015). *Homepage*. Získáno 15. ledna z: http://skateboard.about.com/cs/boardscience/a/brief_history.htm
- Dytrych & Divín, (2010). *Homepage*. Získáno 27. prosince 2014 z: <http://www.butzi.cz/porsche/clanky/zajimavosti/tuningovy-specialista-gemballa-konci.html>
- Heřmanová (2012). *Homepage*. Získáno 10. prosince 2014 z: <http://artslexikon.cz/index.php/Kontrakultura>
- Historie klubu Harley Davidson (nedat.) *Homepage*. Získáno 15. prosince 2014 z: <http://www.hdcp.cz/o-klubu/historie-klubu>
- Lanýž, S. (2013). *Homepage*. Získáno 15. prosince 2014 z: <http://www.skaterock.cz/skateboarding/import-skateboardingu-do-ceskoslovenska/>
- Musil, (2012). *Homepage*. Získáno 15. prosince 2014 z: <http://biblio.hiu.cas.cz/documents/177023>
- Pyšňáková, (2007). *Homepage*. Získáno 15. prosince 2014 z: <http://socstudia.fss.muni.cz/dokumenty/080305113201.pdf>

- Slovník cizích slov 2005 – 2015. *Homepage*. Získáno 10. prosince 2014 z: http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=kontrakultura
- Statistika středních škol Zlínského kraje (nedat.) *Homepage*. Získáno: 11. 11. 2014, dostupné z: <http://www.stredniskoly.cz/seznam-skol/zlinsky-kraj/>
- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů (Zákon o ochraně osobních údajů). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 4. 4 .2000, dostupný také z: <http://www.zakonycr.cz/seznamy/101-2000-sb-zakon-o-ochrane-osobnich-udaju-a-o-zmene-nekterych-zakonu.html>

PŘÍLOHY

- **Příloha č. 1: Formulář zadání Bakalářské práce**
- **Příloha č. 2: Český a cizojazyčný abstrakt bakalářské práce**
- **Příloha č. 3: Dotazník k pilotní studii**
- **Příloha č. 4: Dotazník k výzkumu**
- **Příloha č. 5: Zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů**

Příloha č. 1: Formulář zadání bakalářské práce

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2013/2014

Studijní program: Psychologie
Forma: Prezenční
Obor/komb.: Psychologie (PCH)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
FAC Ondřej	Travnářská 1336, Rožnov pod Radhoštěm	F12576

TÉMA ČESKY:

Názory adolescentů na vybrané subkultury

NÁZEV ANGLICKY:

Adolescents' opinions on selected subcultures

VEDOUCÍ PRÁCE:

PhDr. Jan Šmahaj, Ph.D. - PCH

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

1. Rešerše a studium odborné literatury z oblasti zabývající se danou problematikou
2. Zpracování teoretické části se zaměřením na danou problematiku
3. Příprava kvantitativních metod sběru dat
4. Realizace sběru dat podle vypracovaného výzkumného plánu za dodržení etických zásad psychologického výzkumu
5. Kvantitativní analýza získaných dat/statistické zpracování výsledků
6. Interpretace výsledků kvantitativního výzkumu
7. Shrnutí a závěr

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

- CAKIRPALOGLU, P. 2012 Úvod do psychologie osobnosti Praha: Grada
- HEBRIDGE, D. 2012 Subkultura a styl Praha: Dauphin
- LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. 2006 Vývojová psychologie Praha: Grada
- VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. 2008 Sociální psychologie Praha: Grada
- ŘÍČAN, P. 2004 Cesta životem Praha: Portál
- ŘÍČAN, P. 2007 Psychologie náboženství a spirituality Praha: Portál

Podpis studenta: .....

Datum: .....

Podpis vedoucího práce: .....

Datum: .....

Příloha č. 2: Český a cizojazyčný abstrakt bakalářské práce

Abstrakt bakalářské práce

Název práce: „Názory adolescentů na vybrané subkultury“

Autor práce: Ondřej Fac

Vedoucí práce: PhDr. Jan Šmahaj, Ph.D

Počet stran a znaků: 63 stran, 97 721 znaků

Počet příloh: 4

Počet titulů použité literatury: 25 publikací + 10 internetových zdrojů

Klíčová slova: subkultury, adolescence, styl

Tato práce se zabývá tématem subkultur a názory, které mají adolescenti na vybrané subkultury. Cílem této práce je přinést základní poznatky o vybraných subkulturách z relevantních zdrojů a zmapovat názory adolescentů pěti středních škol Zlínského kraje na dané téma. Výzkum byl realizován pomocí dotazníkového šetření na 326 oslovených probandech z řad adolescentů, studujících na středních školách ve Zlínském kraji (107 mužů a 210 žen). Výzkum přináší informace, jaké mají adolescenti názory na vybrané subkultury. Výsledky jsou interpretovány na celkovém vzorku napříč středními školami, ale i v závislosti na typu školy či pohlaví. Součástí práce je rovněž pilotní studie, realizovaná u 97 probandů ze tří středních škol ve Zlínském kraji (45 mužů a 52 žen).

Bachelor Thesis Abstract

Title: „Adolescent Opinions on Selected Subcultures“

Author: Ondřej Fac

Supervisor: PhDr. Jan Šmahaj, Ph.D

Number of pages and characters: 63 pages, 97 971 characters

Number of appendices: 4

Number of used literature titles: 25 publications + 10 internet sources

Key words: subcultures, adolescence, style

This thesis deals with the topic of subcultures and opinions which adolescents have on chosen subcultures. The goal of this thesis is to provide the basic knowledge on selected subcultures from relevant sources, and mapping the opinions of adolescents from five secondary schools in Zlin Region. The research was realized through a questionnaire survey on 326 respondents among adolescent students of secondary schools in the Zlín Region (107 men and 210 women). The research provides information that adolescents have on selected subcultures. Results are interpreted in the total sample across the secondary schools but also depend on the type of school or gender. This thesis also consists of a pilot study, realized by 97 probands from three secondary schools in Zlin Region (45 men and 52 women).

Příloha č. 3: Dotazník k pilotní studii

Dotazník k pilotáži

1. Napište prosím svůj věk: _____
2. Zaškrtněte pohlaví: MUŽ ŽENA
3. Vyberte prosím typ školy, na které studujete:
  - gymnázium
  - střední odborná škola – maturitní obor
  - střední odborná škola a střední odborné učiliště – učňovské zkoušky
4. Setkal/la jste se někdy s pojmem SUBKULTURA ? ANO NE
5. Označte zaškrtnutím pojmy, které jsou vám známé:
  - Black
  - Cirkus
  - Emo
  - Freetekno
  - Ghots
  - Graffiti
  - Hackeři
  - Hardcore
  - Hip Hop
  - Hipsteři
  - Hooligans
  - Meatheads (kulturistika – klasická nebo její odnože např. lifteři)
  - MMORPG (zkratka pro „masive multi – medial online role playing games – jednoduše hráči počítačových her, které lze hrát online např. World of Warcraft, League of Legends atd.
  - Motorkáři
  - Neohippies
  - Otaku/Cosplay
  - Punk
  - Queer
  - Ska
  - Skate

- Skinheads
- Sneakers
- Straight Edge
- Tuning

Příloha č. 4: Dotazník k výzkumu

Katedra psychologie, Filozofická fakulta
Univerzita Palackého v Olomouci

Názory adolescentů na vybrané subkultury

Vážení studenti/studentky,

jmenuji se Ondřej Fac a studuji na Katedře psychologie, Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. V rámci bakalářské práce realizuji výzkumné šetření na výše uvedené téma.

Tento výzkum je založený na metodě dotazníkového šetření. Dotazník je **zcela anonymní**. Veškeré informace budou použity **pouze pro výzkumné účely**. Proto bych Vás chtěl požádat, abyste dotazník vyplňovali co možná nejvíce v souladu s Vaším aktuálním názorem na danou problematiku. Neexistují žádné správné a špatné odpovědi. Předem děkuji za Váš čas.

U každé z uvedených otázek zakřížkujte prosím pouze jednu odpověď, a to zřetelným křížkem do vyznačeného čtverečku.

Pokud budete chtít svou odpověď změnit, zaškrtejte čtvereček a následně zaznamenejte jinou odpověď do příslušného čtverečku.

V případě jakýchkoliv dotazů mne prosím kontaktujte:

Ondřej Fac

Kontaktní e-mail: ondrej.fac01@upol.cz

Pohlaví:

- 1 Muž
- 2 Žena

Jste studentem/studentkou:

- 1 gymnázia
- 2 střední školy s maturitou
- 3 střední školy bez maturity/učební obor

1. Když se řekne slovo subkultura, které první tři slova Vás napadnou?

- a.....
- b.....
- c.....

**2. Rozdělte následující seznam subkultur do tří skupin tak, jak je vnímáte Vy.
V každém řádku z uvedených subkultur zaznamenejte pouze jednu odpověď.**

	vnímám pozitivně	neutrálně	vnímám negativně
a Hip Hop	☐	☐	☐
b Motorkáři	☐	☐	☐
c Emo	☐	☐	☐
d Hackeři	☐	☐	☐
e Punk	☐	☐	☐
f Skate	☐	☐	☐
g Tuning	☐	☐	☐
h Skinheads	☐	☐	☐
	1	2	3

3. Subkultura je podle Vás:

- 1 Jiný projev životního stylu
- 2 Něco nemorálního
- 3 Nevím
- 4 Jiná odpověď (uved'te prosím jaká)

.....

4. Jak moc jste se setkal/a s členy níže uvedených subkultur (v posledních 12 měsících)?

Svou odpověď zaznamenejte křížkem do příslušného čtverečku.

	Nikdy v životě	Pouze v médiích (internet, televize, časopisy, atd.)	Náhodným setkáním na ulici	Slyšel/a jsem o nich od kamarádů, známých	Chodívám na místa, kde se členové subkultur setkávají (hospoda, klub,.....)	Jsem/pova žuji se za člena nějaké subkultury
a Hip Hop	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b Motorkáři	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c Emo	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d Hackeri	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e Punk	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f Skate	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g Tuning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
h Skinheads	☐	☐	☐	☐	☐	☐

5. Následující tabulka obsahuje řadu výroků. Křížkem označte tu odpověď, která nejvíc

odpovídá Vašem aktuálnímu názoru.

1. – Určitě ne   2. – Spíše ne   3. – Nevím   4. – Spíše ano   5. – Určitě ano

	1	2	3	4	5
a Myslíte si, že členství v subkultuře by mělo být trestné?	☐	☐	☐	☐	☐
b Jsou Vám projevy členů subkultur (např. jiný styl oblékání, hudba, chování,.....) nepříjemné?	☐	☐	☐	☐	☐
c Vadí Vám, když členové subkultury vychovávají dítě?	☐	☐	☐	☐	☐
d Měli by mít podle Vás členové subkultur zákaz pracovat s dětmi a mládeží? (např. jako učitelé, vychovatelé, táboroví vedoucí,.....)	☐	☐	☐	☐	☐
e Toleroval/a byste členství v subkultuře u svého rodiče?	☐	☐	☐	☐	☐
f Toleroval/a byste členství v subkultuře u svého sourozence?	☐	☐	☐	☐	☐
g Toleroval/a byste členství v subkultuře u kamaráda?	☐	☐	☐	☐	☐
h Toleroval/a byste členství v subkultuře u svého budoucího kolegy v práci?	☐	☐	☐	☐	☐

i Toleroval/a byste členství v subkultuře u souseda?	☐	☐	☐	☐	☐
j Toleroval/a byste členství v subkultuře u svého spolužáka?	☐	☐	☐	☐	☐

6. Co podle Vás láká jedince být členem subkultury?

.....

.....

7. Považujete se za člena nějaké subkultury?

1 Ano

2 Ne

7a. Pokud ano, uveďte, prosím jaké:

.....

8. Napište cokoliv, co Vás v souvislosti s názory na vybrané subkultury napadá:

.....

.....

.....

Děkuji za vyplnění.

Příloha č. 5: Zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

ČÁST PRVNÍ

OCHRANA OSOBNÍCH ÚDAJŮ

HLAVA II

§ 11

(1) Správce je při shromažďování osobních údajů povinen subjekt údajů informovat o tom, v jakém rozsahu a pro jaký účel budou osobní údaje zpracovány, kdo a jakým způsobem bude osobní údaje zpracovávat a komu mohou být osobní údaje zpřístupněny, nejsou-li subjektu údajů tyto informace již známy. Správce musí subjekt údajů informovat o jeho právu přístupu k osobním údajům, právu na opravu osobních údajů, jakož i o dalších právech stanovených v § 21.

(2) V případě, kdy správce zpracovává osobní údaje získané od subjektu údajů, musí subjekt údajů poučit o tom, zda je poskytnutí osobního údaje povinné či dobrovolné. Je-li subjekt údajů povinen podle zvláštního zákona osobní údaje pro zpracování poskytnout, poučí jej správce o této skutečnosti, jakož i o následcích odmítnutí poskytnutí osobních údajů.

(3) Informace a poučení podle odstavce 1 není povinen správce poskytovat v případech, kdy osobní údaje nezískal od subjektu údajů, pokud

a) zpracovává osobní údaje výlučně pro účely výkonu státní statistické služby, vědecké nebo archivní účely a poskytnutí takových informací by vyžadovalo neúměrné úsilí nebo nepřiměřeně vysoké náklady; nebo pokud ukládání na nosiče informací nebo zpřístupnění je výslovně stanoveno zvláštním zákonem. V těchto případech je správce povinen přijmout potřebná opatření proti neoprávněnému zasahování do soukromého a osobního života subjektu údajů,

b) zpracování osobních údajů mu ukládá zvláštní zákon nebo je takových údajů třeba k uplatnění práv a povinností vyplývajících ze zvláštních zákonů,

c) zpracovává výlučně oprávněně zveřejněné osobní údaje, nebo

d) zpracovává osobní údaje získané se souhlasem subjektu údajů.

(4) Předchozími ustanoveními nejsou dotčena práva subjektu údajů požadovat informace podle zvláštních zákonů¹⁸.

(5) Při zpracování osobních údajů podle § 5 odst. 2 písm. e) a § 9 písm. h) je správce povinen bez zbytečného odkladu subjekt údajů informovat o zpracování jeho osobních údajů.

(6) Žádné rozhodnutí správce nebo zpracovatele, jehož důsledkem je zásah do právních a právem chráněných zájmů subjektu údajů, nelze bez ověření vydat nebo učinit výlučně na základě automatizovaného zpracování osobních údajů. To neplatí v případě, že takové rozhodnutí bylo učiněno ve prospěch subjektu údajů a na jeho žádost.

7) Informační povinnost upravenou v § 11 může za správce plnit zpracovatel.

§ 12

Přístup subjektu údajů k informacím

(1) Požádá-li subjekt údajů o informaci o zpracování svých osobních údajů, je mu správce povinen tuto informaci bez zbytečného odkladu předat.

(2) Obsahem informace je vždy sdělení o

a) účelu zpracování osobních údajů,

b) osobních údajích, případně kategoriích osobních údajů, které jsou předmětem zpracování, včetně veškerých dostupných informací o jejich zdroji,

c) povaze automatizovaného zpracování v souvislosti s jeho využitím pro rozhodování, jestliže jsou na základě tohoto zpracování činěny úkony nebo rozhodnutí, jejichž obsahem je zásah do práva a oprávněných zájmů subjektu údajů,

d) příjemci, případně kategoriích příjemců.

(3) Správce má právo za poskytnutí informace požadovat přiměřenou úhradu nepřevyšující náklady nezbytné na poskytnutí informace.

(4) Povinnost správce poskytnout informace subjektu údajů upravenou v § 12 může za správce plnit zpracovatel.